

Stichting
Pensioenfonds
NIBC

Stichting Pensioenfonds NIBC
Carnegieplein 4, 2517 KJ Den Haag
Telefoon: 070 - 3425 970
Telefax: 070 - 3562 886
Website: www.pensioenfonds-nibc.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41151316

Verslag over het boekjaar
1-1-2015 t/m 31-12-2015

Inhoud

	Pagina
Bestuur en organisatie	5
Meerjarenoverzicht	7
Bestuursverslag	
Actuariële Analyse over 2015	12
Ontwikkelingen binnen Pensioenfonds NIBC	17
Beleggingsbeleid PF NIBC	28
Risicoparagraaf	34
Ontwikkelingen Pensioengebied 2015	39
Verslag Verantwoordingsorgaan	
Verklaring Verantwoordingsorgaan	43
Reactie Bestuur op Verklaring Verantwoordingsorgaan	44
Verslag van de Visitatiecommissie	45
Jaarrekening	
Balans per 31 december	50
Staat van baten en lasten	52
Kasstroomoverzicht	54
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	55
Toelichting op de balans per 31 december	60
Toelichting op de staat van baten en lasten	68
Risicoparagraaf	74
Overige gegevens	
Resultaatbestemming	85
Gebeurtenissen na balansdatum	85
Actuariële verklaring	86
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	88

Bestuur en organisatie

Bestuur

Benoemd door de werkgever

Drs. L.W. Punt RT	Voorzitter	(toegetreden per 1 mei 2011)
Drs. I.J.S.M. van Rhijn	Vice-voorzitter	(toegetreden per 1 juli 2013)
mevrouw Mr. J.E.M. Jansen	Lid	(toegetreden 1 mei 2014)

Gekozen door de deelnemers

Drs. F.J. van der Scheer QT	Penningmeester	(toegetreden per 1 juli 2012)
Mr. J.A. Nagtegaal	Secretaris	(toegetreden per 1 juli 2011)

Gekozen door de pensioengerechtigden

Mr. J.J. Stokman	Lid	(toegetreden per 16 december 2013)
------------------	-----	------------------------------------

Aspirant bestuursleden

mevrouw Drs I.J.C.D. Hennen
mevrouw Mr M. van Donge

Organisatie

Dagelijks beleid Drs. B. Schoenmakers CPC

Verantwoordingsorgaan M. Groot Wesseldijk (voorzitter, lid namens werkgever)
Drs. J.A. Scholten (lid namens pensioengerechtigden)
Drs. J. van Geest (lid namens deelnemers)
Drs D.L. van den Beukel (lid namens deelnemers)

Beleggingscommissie Drs. J.C.J. Starrenburg RT (voorzitter)
A.C. Schoonewil
Drs. I.J.S.M. van Rhijn
Mevrouw Drs. I.J.C.D. Hennen
Drs. M.F.L. Hellegers
Drs. E.H.A. Cosijn
Drs. H.A. Veenbergen
Drs P.G. van der Sterren

Communicatie advies	Bridgevest BV
Communicatiecommissie	Mevrouw Mr. J.E.M. Jansen (voorzitter) Mevrouw A.J. Cantrijn Mr. J.J. Stokman
Pensioenadministratie	AZL N.V., Heerlen
Beleggingsadministratie	Nationale-Nederlanden Investment Partners BV
Vermogensbeheer	BlackRock Advisors (UK) Limited - Dutch branch, Amsterdam Kas Bank N.V. Amsterdam Nationale-Nederlanden Investment Partners BV
Adviserend Actuaris	Mercer (Nederland) B.V., Amstelveen
Certificerend Actuaris	Mercer (Nederland) B.V., Amstelveen
Accountant	KPMG Accountants N.V., Utrecht
DC-regeling	Nationale-Nederlanden Investment Partners BV

Meerjarenoverzicht

	2015	2014	2013	2012	2011
Aantallen					
Actieve deelnemers	531	528	524	533	561
Gewezen deelnemers	891	844	827	798	760
Pensioengerechtigden	256	253	245	239	232
Totaal	1.678	1.625	1.596	1.570	1.553
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Belegd vermogen	282.003	282.158	220.144	211.675	192.738
Beleggingsopbrengsten	137	47.710	2.819	23.215	18.781
Eigen vermogen					
Reserve algemene risico's	-23.942	2.473	-3.904	-9.933	-19.894
Solvabiliteitsreserve	37.815	32.349	28.250	25.728	24.985
Bestemmingsfonds	4.692	3.500	0	0	0
Totaal eigen vermogen	18.565	38.322	24.346	15.795	5.091
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	268.591	246.916	196.256	202.443	187.747
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1.008	1.073	683	810	508
Totaal technische voorzieningen	269.599	247.989	196.939	203.253	188.255
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	29.507	29.612	24.963	22.194	17.561
Pensioenvermogen ¹⁾	312.979	281.738	223.602	221.238	210.907

1) De definitie cq berekeningswijze van het pensioenvermogen is: totaal eigen vermogen (exclusief reserve bestemmingsfonds) + totale technische voorzieningen (voor risico fonds en risico deelnemers).

	2015	2014	2013	2012	2011
Langlopende achtergestelde schulden	0	0	3.000	3.000	3.000
Premiebijdragen van werkgever en werknemers voor CDC/DB	8.033	11.400 ¹⁾	5.685	7.673	7.844
Pensioenuitkeringen	4.764	4.722	4.884	5.030	4.954
Dekkingsgraad ²⁾					
conform FTK	104,6%	114,1%	113,9%	109,3%	104,3%
Beleidsdekkingsgraad ³⁾	107,1%	114,9%			
Minimum Vereist Vermogen ⁴⁾	103,8%	104,3%	104,3%	104,3%	104,3%
Vereist Vermogen (2011, 2012 en 2015: strategisch) ⁵⁾	112,6%	113,1%	114,4%	112,7%	113,3%
Rekenrente ⁶⁾	1,8%	2,1%	2,9%	2,6%	2,7%
Uitvoeringskosten PF NIBC					
Pensioenuitvoeringskosten (in Euro)	542.000	774.000	501.000	514.000	503.000
Pensioenuitvoeringskosten (in Euro per deelnemer) ⁷⁾	690	991	651	649	634
Vermogensbeheerkosten (in Euro)	405.000	333.000	265.000	306.000	260.000
Vermogensbeheerkosten (als % v/h belegd Vermogen) ⁸⁾	0,142%	0,118%	0,120%	0,145%	0,135%

1) Inclusief eenmalige bijdrage voor het bestemmingsfonds van Eur 3.5 miljoen en eenmalige toeslagkoopsom voor inactief van Eur 2,5 miljoen als onderdeel van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2015.

2) De dekkingsgraad is als volgt berekend (zie balans, waarbij het in 2014 gevormde bestemmingsfonds buiten beschouwing wordt gelaten): $(18.565 - 4.692 + 268.591 + 1.008 + 29.507) / (268.591 + 1.008 + 29.507) \times 100\%$. Dit betreft de dekkingsgraad welke berekend is conform het door DNB verplicht gestelde nieuw FTK.

3) Met het nieuw FTK is de beleidsdekkingsgraad geïntroduceerd als zijnde de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt in het nieuw FTK gebruikt om de financiële positie van pensioenfondsen te toetsen. De middeling van de dekkingsgraad leidt tot een lagere gevoeligheid voor dagkoersen. Pensioenfondsen houden bij hun financiële beleid rekening met de beleidsdekkingsgraad. Om uniformiteit te creëren in de vaststelling van de (beleids-)dekkingsgraad heeft DNB in haar aanwijzingen een dekkingsgraaddefinitie opgenomen. Hierin is expliciet opgenomen dat voor de vaststelling van de (beleids-)dekkingsgraad rekening dient te worden gehouden met de technische voorzieningen voor risico deelnemers en de technische voorzieningen afgedekt door garantiecontracten

4) De dekkingsgraad welke als minimum vereiste wordt gesteld in het FTK. Onder deze dekkingsgraad is er sprake van een dekkingstekort.

5) De dekkingsgraad waarmee conform het FTK risico's van het fonds moeten kunnen worden opgevangen. Onder deze dekkingsgraad is er sprake van een reservetekort.

6) De interne rekenrente op basis van de door DNB vastgestelde rentetermijnstructuur per jaarultimo.

7) Definiering deelnemer conform advies Pensioenfederatie: actieve deelnemer + pensioengerechtigden.

8) In de kosten van het vermogensbeheer is de beheersfee voor BlackRock opgenomen, de kosten voor de beleggingsadministratie/ rapportages en de kosten voor het afsluiten van de valutahedges.

Verzekerdenbestand

	Actieve deelnemers ¹⁾	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2014	528 ²⁾	844	253	1.625
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	69			69
Ontslag met premievrije aanspraak	-64	64		0
Waardeoverdracht		-9		-9
Overlijden			-13	-13
Ingang pensioen	-2	-6	14	6
Afkoop				0
Andere oorzaken		-2	2	0
Mutaties per saldo	3	47	3	53
Stand per 31 december 2015	531 ²⁾	891	256	1.678

Specificatie pensioengerechtigden

	2015	2014
Ouderdomspensioen	186	186
Nabestaandenpensioen	67	64
Wezenpensioen	3	3
Totaal	256	253

1) Een ingegaan prepensioen is, gezien de voortzetting van de opbouw van ouderdomspensioen, opgenomen onder "actieve deelnemers".

2) Waarvan 17 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

Bestuursverslag

Voor u ligt het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds NIBC, het ondernemingspensioenfonds van NIBC Bank N.V. In dit onderdeel, het bestuursverslag, wil het bestuur van Stichting Pensioenfonds NIBC (PF NIBC) u graag informeren over de belangrijkste zaken die in 2015 speelden.

Allereerst wordt een samenvatting gegeven van de actuariale analyse over het jaar 2015. Vervolgens worden de belangrijkste ontwikkelingen bij PF NIBC uitgebreid toegelicht; hieronder in het kort de hoofdlijnen.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds was eind 2014 114,9%. Per jaar ultimo 2015 was de beleidsdekkingsgraad gedaald naar 107,1%. In het hoofdstuk Ontwikkelingen binnen PF NIBC wordt een nadere toelichting gegeven op de wijziging van de financiële positie van het pensioenfonds en de gevolgen van een aanhoudend lage rente voor de toeslagverlening.

De overheid heeft in de afgelopen jaren grootschalige wijzigingen in het pensioenlandschap doorgevoerd. Deze wettelijke wijzigingen alsmede het streven binnen NIBC naar harmonisatie van arbeidsvoorwaarden hebben geleid tot een nieuwe pensioenregeling die per 1 januari 2015 is ingegaan. In 2015 is de nieuwe pensioenregeling verder vormgegeven en geïmplementeerd. Daarnaast is het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) per 1 januari 2015 van toepassing geworden. Beide ontwikkelingen hebben er toe geleid dat het pensioenreglement en de Actuariele en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) geheel zijn herzien. Er wordt een toelichting gegeven op de concrete wijzigingen en de gevolgen voor de bestuursdocumenten.

Gezien de aanhoudende onzekere situatie in Europa is het beleggingsbeleid een belangrijke pijler voor PF NIBC. De financiële markten en investeringen van PF NIBC worden door het Bestuur, hierin geadviseerd door de Beleggingscommissie, nauwlettend gevolgd. In 2015 is met name de inrichting van het tactisch beleggingsbeleid nader vorm gegeven, en is na een intensief uitbestedingstraject een nieuwe vermogensbeheerder (Nationale-Nederlanden Investment Partners - NNIP) aangesteld om in 2016 het vermogensbeheer over te nemen van Blackrock. Samen met deze nieuwe partner zal het pensioenfonds in 2016 het beleggingsproces, de beleggingsadministratie en beleggingsrapportages effectief en efficiënt kunnen gaan vormgeven. De beleggingen bevonden zich in 2015 binnen de bandbreedte van de strategische beleggingsmix. Meer informatie over het beleggingsbeleid vindt u in het hoofdstuk Beleggingen.

De belangrijkste risico's voor een pensioenfonds zijn de financiële risico's en dan met name het solvabiliteitsrisico. In het hoofdstuk 'risicoparagraaf' wordt nader op dit risico ingegaan als ook op de andere risico's waarmee het pensioenfonds wordt geconfronteerd. In 2015 heeft pensioenfonds NIBC ook een integrale risico analyse uitgevoerd op alle financiële en non financiële risico's.

Uiteraard houdt het Bestuur ook de actualiteiten en de belangrijkste ontwikkelingen op pensioengebied bij. Hieraan wordt in het hoofdstuk 'Ontwikkelingen Pensioengebied' aandacht besteed. Deze ontwikkelingen zullen de komende jaren een stempel blijven drukken op het pensioenveld en dus ook op PF NIBC.

Ten slotte zijn de bevindingen van het Verantwoordingsorgaan en de Visitatiecommissie opgenomen.

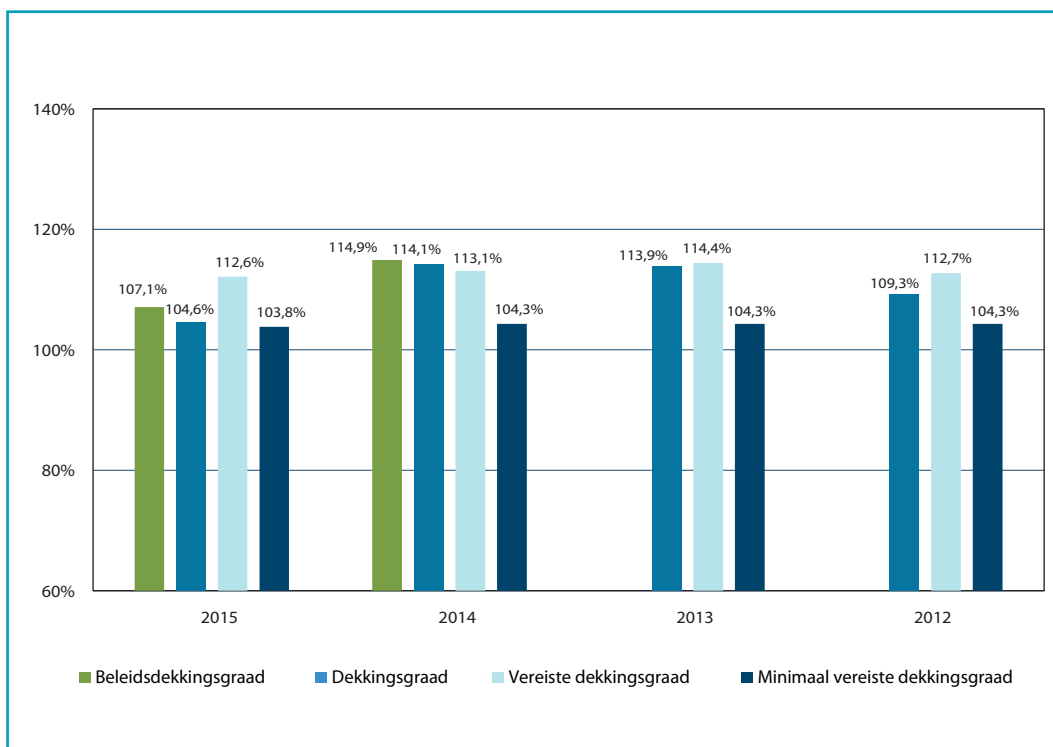
Het Bestuur

Actuariële Analyse over 2015

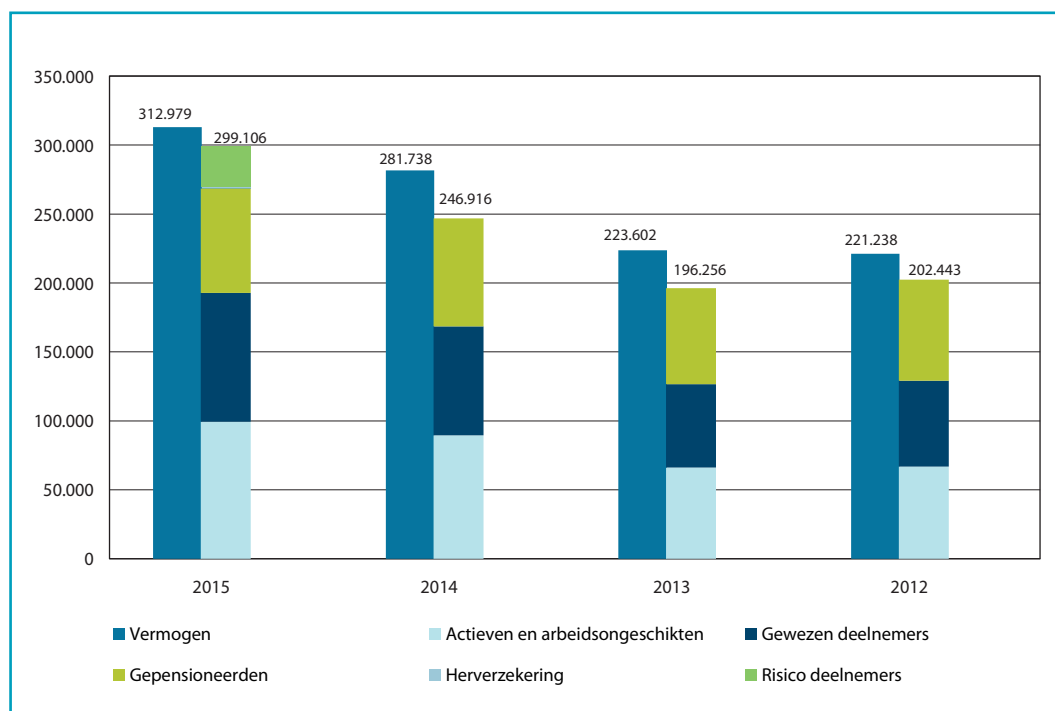
Financiële positie

De dekkingsgraad liet over het boekjaar een daling zien van 114,1% ultimo 2014 naar 104,6% ultimo 2015. De definitie voor vaststelling van de aan DNB te rapporteren dekkingsgraad is vanaf eind 2015 als volgt: $\text{dekkingsgraad} = 1 + \text{aanwezige solvabiliteit} / (\text{TV voor risico fonds} + \text{TV afgedekt door garantiecontracten} + \text{TV voor risico deelnemers}) * 100\%$. In voorgaande jaren werd voor uw fonds bij de berekening van de dekkingsgraad nog geen rekening gehouden met technische voorzieningen voor garantiecontracten en regelingen voor risico deelnemers. De wijziging van deze definitie is daarnaast ook van invloed op de vereiste dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad van het fonds daalde van 114,9% ultimo 2014 naar 107,1% ultimo 2015. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2015 is daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad van 112,6%. Hierdoor is de financiële positie niet toereikend. Onderstaande grafiek laat de ontwikkeling van zowel de beleidsdekkingsgraad als de dekkingsgraad zien. De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij de voorgeschreven rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. Er is conform de voorschriften van DNB gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate (UFR)-methodiek. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

De volgende grafiek geeft het vermogen en de technische voorziening voor risico fonds weer.

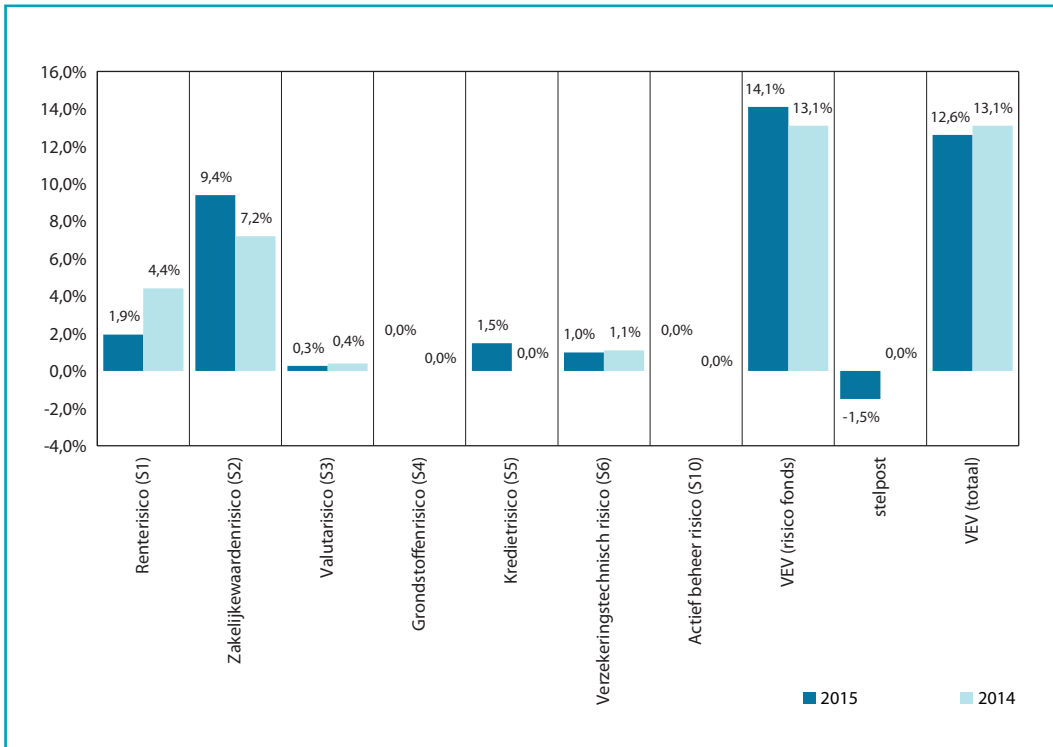
In verband met de per ultimo 2015 gewijzigde dekkingsgraaddefinitie bevatten het vermogen en de technische voorzieningen voor boekjaar 2015 zowel de herverzekerde rechten (ad 1.008) als de voorziening voor risico deelnemers (ad 29.507). De vergelijkende cijfers zijn hier niet op aangepast.

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 103,8% ultimo 2015. Als gevolg van de nieuwe dekkingsgraaddefinitie is deze aanzienlijk lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad ultimo 2014. Wanneer er geen rekening gehouden zou worden met de nieuwe dekkingsgraaddefinitie zou de minimaal vereiste dekkingsgraad gelijk zijn aan 104,2%.

De vereiste dekkingsgraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille. Ultimo 2015 bedraagt de vereiste dekkingsgraad 112,6% op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille en 112,7% op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille.

Voor de toetsing van de financiële positie wordt de beleidsdekkingsgraad ter hoogte van 107,1% getoetst aan de vereiste dekkingsgraad, zoals voorgeschreven binnen het nieuwe FTK op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille, ter hoogte van 112,6%. Voorheen vond de toetsing plaats o.b.v. de hoogste van de vereist eigen vermogens.

De volgende grafiek toont voor 2014 en 2015 de risicocomponenten die onderdeel zijn van de toetsing van het fonds.

Onder de stelpost wordt het effect getoond van het toevoegen van de technische voorziening voor risico deelnemers en de herv verzekering. Het fonds hoeft over deze beleggingen geen risicobuffer aan te houden: in euro's gezien blijft het benodigde bufferkapitaal dus gelijk. Afgezet tegen de hoogte van de totale technische voorziening, daalt de benodigde buffer procentueel gezien.

Herstelplan

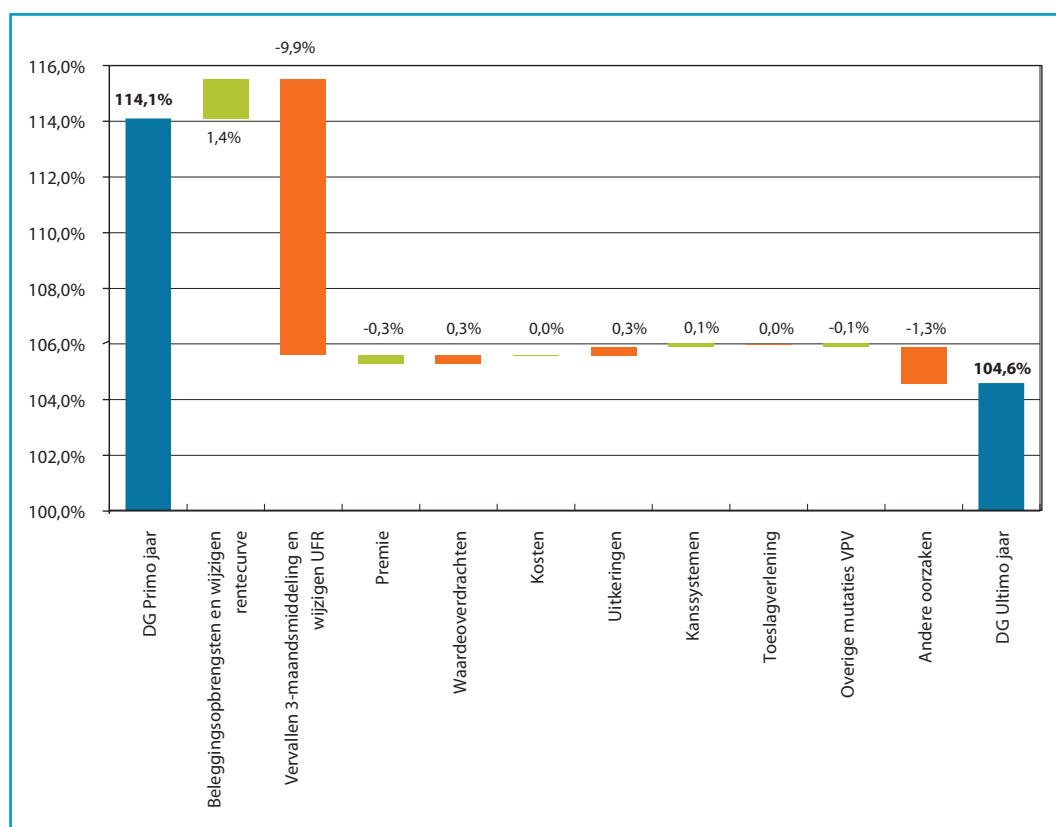
Het fonds kwam ultimo het tweede kwartaal in een tekort en heeft een herstelplan ingediend bij DNB waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van 12 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2015 een beleidsdekkingsgraad van 113,0%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 107,1% lager is. Ondanks dat de werkelijke beleidsdekkingsgraad lager ligt, zal het fonds naar verwachting binnen de gekozen hersteltermijn herstellen.

Analyse van het resultaat

De daling van de dekkingsgraad van 9,5%-punt in 2015 volgt uit het negatieve resultaat van 19.757 in het boekjaar. Van dit resultaat wordt 1.192 gedoteerd aan het bestemmingsfonds voor de actieven. In 2014 was er een positief resultaat van 13.976. Hiervan droeg, door het vrijvallen van de achtergestelde lening (3.000) en een dotatie aan het bestemmingsfonds actieven (3.500) slechts 7.476 bij aan de dekkingsgraad. De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak, waarbij alle procentuele resultaten zijn uitgedrukt in de financiële positie primo boekjaar. De component "andere oorzaken" bevat de impact van de wijziging van de dekkingsgraaddefinitie en is daarnaast de saldogpost. De wijziging van de dekkingsgraaddefinitie droeg voor -0,5% bij aan het verloop van de dekkingsgraad.

Het effect van het vervallen van de 3-maandsmiddeling voor de gehanteerde rente en de wijziging van de gehanteerde UFR-methodiek zijn in de grafiek separaat verantwoord. Het vervallen van de 3-maandsmiddeling droeg voor -5,6% bij aan het verloop van de dekkingsgraad primo 2015. De wijziging van de gehanteerde UFR-methodiek droeg voor -4,3% bij aan het verloop van de dekkingsgraad ultimo 2015. In totaliteit bedraagt de post -9,9%.

Onder andere oorzaken is o.a. het effect te zien van de nieuwe dekkingsgraaddefinitie, waarbij er binnen de dekkingsgraad ook rekening gehouden dient te worden met de voorziening voor risico deelnemers alsook de herverzekerde rechten.

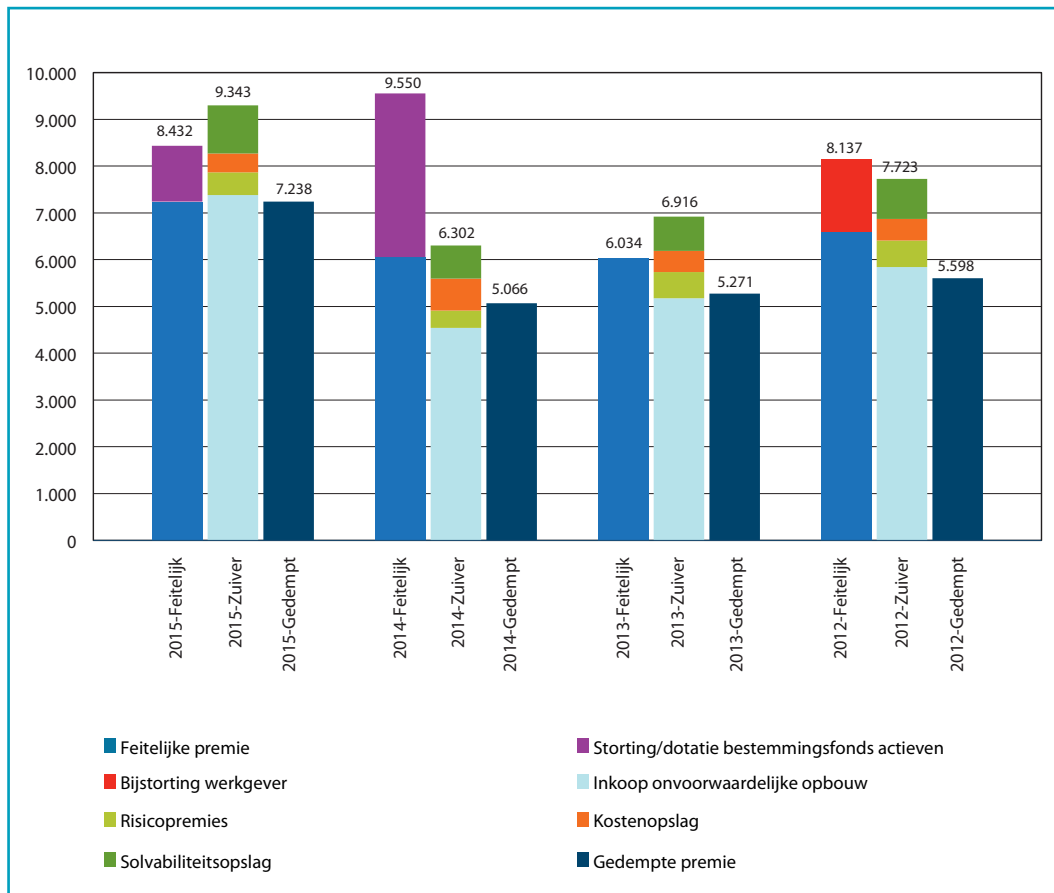

Kostendeekkende premie

De kostendeekkende premie over 2015 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van een gedempt premiebeleid, rekening houdend met de gemiddelde DNB RTS over de afgelopen 60 maanden (per 30 september 2014). De gedempte kostendeekkende premie werd tot en met 2014 bepaald op basis van een vaste rentevoet van 4%. De gedempte kostendeekkende premie bedraagt 7.238. De feitelijke premie ten behoeve van het fonds bedraagt 8.432. Enig overschot of tekort in de premie wordt gedoteerd aan het bestemmingsfonds actieven. Ultimo 2015 bedraagt het gedoteerde overschot 1.194.

De feitelijk betaalde premie, de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte kostendeekkende premie worden in onderstaande grafiek (v.l.n.r.) weergegeven. Hierbij is de zuivere kostendeekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. Daarnaast is in de opstelling van de feitelijke premie de hoogte van de extra storting van de werkgever in 2012 inzichtelijk gemaakt. Deze extra storting had, in tegenstelling tot de additionele storting in boekjaar 2014, betrekking op het herstellen tot de minimaal vereiste dekkingsgraad. De in boekjaar 2014 getoonde extra storting heeft betrekking op het vormen van een bestemmingsfonds voor actieve deelnemers. Het betrof een bedrag van 3.500.

In vergelijking met voorgaande jaren is de premievaststelling in 2015 op diverse punten anders dan voorgaande jaren. Niet alleen dient onder het nFTK de rente op een andere wijze te worden gedempt, ook is het reglement van pensioenfonds NIBC gewijzigd. Binnen dit reglement wordt de opbouw van DB-rechten groter, waardoor ook de benodigde premies toenemen.

Ontwikkelingen binnen Pensioenfonds NIBC

In dit hoofdstuk wordt een nadere toelichting gegeven op de wijziging van de financiële positie van het pensioenfonds in 2015 en de gevolgen voor de toeslagverlening en het beleggingsbeleid. Daarnaast worden de belangrijkste wijzigingen van de bestuursdocumenten toegelicht. Ook wordt een toelichting gegeven op de samenstelling van het bestuur, de bestuursorganen en toepassing van de governance richtlijnen binnen PF NIBC.

1. Ontwikkeling financiële positie PF NIBC

A) Ontwikkeling dekkingsgraad

Al sinds 2008 is de lange rente aan het dalen. Ook in 2015 is hierin geen verbetering opgetreden. Door de lagere rekenrentes zijn de verplichtingen van pensioenfondsden verder gestegen. Veel fondsen, waaronder PF NIBC, hebben dan ook De Nederlandsche Bank (DNB) laten weten dat hun vermogen niet meer voldeed aan alle eisen die DNB stelt.

De vermogens-eisen van een pensioenfonds worden in een dekkingsgraad uitgedrukt. Deze dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het belegde vermogen en alle toekomstige pensioenverplichtingen. De vermogens-eisen van DNB bestaan uit twee onderdelen:

- Minimum Vereist Vermogen: De dekkingsgraad dient ten minste een minimum niveau te hebben. Dit is momenteel ca. 104%. Een dekkingsgraad van 104% betekent dat voor iedere euro aan nominale pensioenverplichtingen 1,04 euro aan vermogen aanwezig is. Indien een pensioenfonds onder dit niveau komt, krijgt het 5 jaar de tijd om weer op het beoogde niveau te komen. Voor PF NIBC is het Minimum Vereist Vermogen voor het jaar 2015 vastgesteld op 103,8%.
- Vereist Vermogen: Daarnaast dient de dekkingsgraad een beoogd niveau te hebben om beleggings- en renterisico's op te vangen. Indien een pensioenfonds onder dit niveau komt, krijgt het 12 jaar de tijd om weer op het beoogde niveau te komen. Voor PF NIBC is het Vereist Vermogen voor het jaar 2015 vastgesteld op 112,6%.

Voor het vaststellen van het aan te houden pensioenvermogen wordt gebruik gemaakt van een rentetermijnstructuur. De per jaar ultimo te hanteren rentetermijnstructuur wordt door DNB vastgesteld op basis van de Ultimate Forward Rate (UFR). De Ultimate Forward Rate (UFR) werd in september 2012 geïntroduceerd als te hanteren rekenrente na het laatste liquide punt in de swaptijdsmarkt. Het is een risicovrije rekenrente voor langjarige contracten, waar wegens de lange looptijd onvoldoende handel in bestaat. Deze verplichte langertermijnrente heeft grote invloed op de dekkingsgraden van pensioenfondsden. Daarnaast werd (tot en met ultimo 2014) een 3-maandsmiddeling voorgeschreven door DNB.

Met de invoering van het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) per 1 januari 2015 is door DNB ook een aantal aanpassingen in de regelgeving rondom dekkingsgraadberekeningen doorgevoerd. Vanaf dat moment worden er drie verschillende dekkingsgraden gehanteerd: de UFR dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en de marktwaardedekking. De UFR dekkingsgraad is de actuele dekkingsgraad, berekend op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, inclusief UFR. De beleidsdekkingsgraad is gedefinieerd als het 12-maands voortschrijdend gemiddelde van de UFR dekkingsgraad, zoals aan DNB gerapporteerd. Voor het berekenen van de marktwaardedekking wordt voor de waardering van zowel activa als verplichtingen gebruik gemaakt van actuele markttrentes.

UFR dekkingsgraad

De dekkingsgraad op basis van DNB rentetermijnstructuur is gedaald van 114,1% per eind 2014 naar 104,6% per eind 2015. De belangrijkste oorzaak van deze daling is gelegen in de wijziging van de definities van de rentetermijnstructuur zoals door DNB voorgeschreven: per 1 januari 2015 is de 3-maands middeling opgeheven (wat leidde tot een daling van de UFR dekkingsgraad met 5,6%-punt) en in juli 2015 is de UFR methodiek aangepast, wat leidde tot een verlaging van de UFR dekkingsgraad met 4,3%-punt. Daarnaast is per ultimo 2015 voorgeschreven dat in de berekening van de dekkingsgraad ook de technische voorzieningen voor rekening deelnemers (u.h.v. de defined contribution regeling) en de technische voorzieningen afgedekt door garantiecontracten moeten worden meegenomen. De licht gestegen rente per jaarultimo 2015 (tov 2014) had een positief effect van ca 1,3%-punt op de dekkingsgraad.

Beleidsdekkingsgraad

De per 1 januari 2015 geïntroduceerde beleidsdekkingsgraad wordt berekend op basis van het 12-maands voortschrijdend gemiddelde van de officiële dekkingsgraad zoals gerapporteerd aan DNB. De beleidsdekkingsgraad is de leidraad voor het Bestuur bij het nemen van bestuursbesluiten. Daarnaast worden de actuele dekkingsgraden gebaseerd op de UFR en de marktrente in ogenschouw genomen.

De beleidsdekkingsgraad van PF NIBC had bij de start van het boekjaar 2015 een niveau van 114,9%. Per jaar ultimo 2015 is de beleidsdekkingsgraad gedaald naar 107,1%. De beleidsdekkingsgraad volgt de bewegingen van de actuele (UFR) dekkingsgraad, maar maandeffecten worden door de methodiek van middeling gedempt.

Marktwaardedekking

Naast de door DNB voorgeschreven methodieken voor berekening van de dekkingsgraad, berekent PF NIBC ook de marktwaardedekking. Hierbij wordt in de berekening van de voorziening rekening gehouden met de swapcurve. De marktwaardedekking is gedurende 2015 licht gestegen van 97,5% aan het begin van het jaar naar 98,7% aan het eind van het jaar.

B) Ontwikkeling Pensioenverplichtingen (Technische Voorzieningen) en Eigen Vermogen

Technische Voorzieningen

De Technische Voorzieningen (TV), exclusief de beschikbare premiereregeling, bedragen per ultimo 2015 € 269,6 miljoen (2014 € 248,0 miljoen). Deze voorziening is in zijn geheel bepaald op basis van de prognosetafel 2014 (startjaar 2016) van het Actuarieel Genootschap (AG) en de DNB rentetermijnstructuur. Hiervan is € 1,0 miljoen (2014: € 1,1 miljoen) herverzekerd. Het restant van € 268,6 miljoen (2014: € 246,9 miljoen) heeft betrekking op de totale technische voorziening voor eigen rekening.

Eigen Vermogen

Binnen het fonds dient een solvabiliteitsreserve aanwezig te zijn. Deze reserve dient ter opvang van het risico dat het fonds binnen 1 jaar over minder middelen beschikt dan de hoogte van de Technische Voorzieningen voor de pensioenverplichtingen. De hoogte van de solvabiliteitsreserve is gelijk aan de grens die in het nFTK voor het Vereist Eigen Vermogen (VEV) is gesteld. Dit VEV wordt geacht met een waarschijnlijkheid van 97,5% voldoende te zijn om gedurende het eerstvolgende boekjaar te voorkomen dat het aanwezige vermogen minder bedraagt dan de Technische Voorzieningen. Per ultimo 2015 bedraagt de solvabiliteitsreserve € 37,8 miljoen (2014: € 32,3 miljoen).

De reserve algemene risico's dient ter opvang van de mutaties in de solvabiliteitsreserve, voor financiering van toeslagverlening en het dekken van algemene risico's. Jaarlijks wordt het resterende resultaat van PF NIBC ten gunste dan wel ten laste van de reserve algemene risico's gebracht. Dit gebeurt pas nadat de totale voorziening pensioenverplichtingen (met inbegrip van een eventuele voorziening voor een sterftetrend) en de solvabiliteitsreserve op een voldoende peil gebracht zijn. Aangezien de benodigde solvabiliteitsreserve niet aanwezig is (er is een tekort en er is een herstelplan ingediend bij DNB), is de reserve algemene risico's negatief geworden. De reserve algemene risico's bedraagt ultimo 2015 € 23,9 miljoen negatief (in 2014 was deze post € 2,5 miljoen positief).

Bij de overgang naar de CDC-pensioenregeling heeft PF NIBC van NIBC Bank een eenmalige dotatie ontvangen van € 3,5 miljoen ter vorming van een bestemmingsfonds actieven. Dit bestemmingsfonds vormt geen onderdeel van de dekkingsgraad. Het bestemmingsfonds heeft primair ten doel het CDC opbouwpercentage in stand te houden ingeval de betaalde CDC premie lager is dan de gedempte kostendekkende premie. Secundair doel is het verhogen van de mate van toeslag voor actieve deelnemers tot de volledige toeslagmaatstaf indien op basis van de toeslagstaffel die het PF NIBC hanteert geen volledige toeslag zou kunnen worden toegekend.

Op basis van de uitvoeringsovereenkomst, zoals deze van kracht is vanaf 1 januari 2015 tussen PF NIBC en de werkgever bedraagt de feitelijk betaalde pensioenpremie –inclusief een bijdrage aan de uitvoeringskosten– aan PF NIBC € 8,4 miljoen. De gedempte kostendekkende premie, waarbij de premie wordt gebaseerd op de gemiddelde rente over de afgelopen 60 maanden (per 30 september 2014), bedraagt € 7,2 miljoen. De feitelijk betaalde premie ligt dus hoger dan de gedempte kostendekkende premie. Het deel van de feitelijke premie boven de gedempte kostendekkende premie –ofwel € 1,2m– wordt conform de ABTN toegevoegd aan het bestemmingsfonds actieven welke per eind 2015 een niveau bereikt van € 4,7 miljoen (in 2014: € 3,5 miljoen).

C) Herstelplan PF NIBC

Per ultimo 2014 was de dekkingsgraad hoger dan volgens het herstelplan benodigd en kwam het herstelplan ten einde. Mede door aanpassing van de rekenmethodiek van de UFR en definities onder het nFTK is PF NIBC per 30 juni 2015 weer in een situatie van tekort geraakt en heeft PF NIBC een nieuw herstelplan ingediend bij DNB.

D) Monitoring financiële positie PF NIBC

Van pensioenfonds wordt verwacht dat zij hun financiële positie actief (blijven) monitoren. In dat kader dienen pensioenfonds binnen 10 werkdagen na het einde van iedere kalendermaand de hoogte van de geschatte actuele dekkingsgraad aan te leveren aan DNB. Daarnaast levert PF NIBC jaarlijks een evaluatie van het herstelplan aan DNB.

PF NIBC houdt haar financiële positie scherp in de gaten. De beleggingscommissie maakt maandelijks een positieoverzicht op van de financiële positie, die aan het Bestuur wordt gerapporteerd. Daarnaast wordt de dekkingsgraad per ieder maandultimo ook door het actuaariaat van AZL ingeschat op basis van de maandelijkse publicatie van de UFR rentetermijnstructuur van DNB. De per maandultimo vastgestelde cijfers zijn tijdig aan DNB gerapporteerd en worden ook maandelijks op de website van PF NIBC geplaatst.

2. Voorwaardelijke toeslagverlening van pensioenaanspraken

In de Pensioenwet (PW) wordt voor de term 'indexatie' het begrip 'toeslagverlening' gebruikt. Deze laatste terminologie wordt ook door PF NIBC gehanteerd. Met de introductie van het nFTK per 1 januari 2015 zijn de wettelijke regels rondom toeslagverlening aangepast. De nieuwe wettelijke toeslagregeling is door de invoering van de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2015 op basis van Collective Defined Contribution (CDC middelloon) ook van toepassing geworden op deelnemers. Daarnaast is een geharmoniseerde toeslagregeling voor alle actieven en inactieven van toepassing geworden: voorwaardelijke toeslagverlening op basis van het (afgeleide) Consumenten Prijs Index (CPI) cijfer.

Het bestuursbesluit tot het verlenen van een toeslag over een boekjaar wordt normaliter genomen na de formele vaststelling van het jaarverslag van PF NIBC. Dit betekent dat toeslagbesluiten in beginsel elk jaar in juni worden genomen en, voorzover van toepassing, met terugwerkende kracht worden doorgevoerd.

A) Toeslagverlening over het jaar 2014

De overgang van zowel pensioenregeling als de overgang op een nFTK per 1 januari 2015 maakten het noodzakelijk en wenselijk om het toeslagbesluit over het jaar 2014 al in december 2014 te nemen. De grondslagen en regels omtrent toeslagverlening van het per 31 december 2014 geldende FTK konden daarmee nog in acht worden genomen. Gezien de financiële positie van PF NIBC is besloten dat er geen reguliere toeslag over het jaar 2014 wordt toegekend. Dit besluit was ook vorig jaar reeds opgenomen in het jaarverslag.

Als onderdeel van de totstandkoming van de nieuwe pensioenregeling en aanvullende afspraken is aan alle gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een eenmalige toeslag toegekend van 1,35% per 1 januari 2015. De hiervoor benodigde koopsom ter grootte van €2,5 miljoen was als onderdeel van het pensioenakkoord reeds in 2014 door NIBC voldaan en verwerkt in de administratie van PF NIBC.

B) Toeslagverlening over het jaar 2015

Na de vaststelling van het jaarverslag over het jaar 2015 zal in juni 2016 een besluit genomen worden over de toeslagverlening over het jaar 2015. Voor zowel actieven als inactieven geldt een gelijke toeslagregeling gebaseerd op het afgeleide CPI cijfer. Over het jaar 2015 bedroeg de ontwikkeling van dit cijfer 0,39%.

De beleidsdekkingsgraad van PF NIBC ligt per ultimo 2015 lager dan 110%. Onder deze grens mag een pensioenfonds volgens het nFTK geen toeslag verlenen. De verwachting is dan ook dat voor inactieven geen toeslag verleend kan worden. Voor actieven zal bezien worden of het Bestemmingsfonds Actieven (primair voor de opvang van premietekorten en secundair voor toeslagverlening) voldoende middelen heeft om een toeslag ten laste van het fonds te kunnen dragen.

3. Wijzigingen in bestuursdocumenten in 2015

De volgende ontwikkelingen hebben geleid tot een ingrijpende wijziging van de bestuursdocumenten van PF NIBC:

- Wijziging van de pensioenregeling per 1 januari 2015
- Wijziging in het Financieel toetsingskader per 1 januari 2015

Wijziging pensioenregeling

Al in 2013 is een pensioencommissie gevormd om te onderzoeken hoe een nieuwe pensioenregeling voor NIBC kon worden vormgegeven. De pensioencommissie bestond uit delegaties van de werkgever, de ondernemingsraad, PF NIBC en de Vereniging van Gepensioneerden, die de inactieven en pensioengerechtigden vertegenwoordigden. Na een uitgebreid communicatietraject, vele onderhandelingsronden en afstemming met de achterban is op 29 september 2014 een onderhandelingsakkoord gesloten tussen de betrokken partijen over een nieuwe pensioenregeling die vanaf 1 januari 2015 geldt. De kernpunten van het onderhandelingsakkoord:

- De regeling:
 - Eén nieuwe pensioenregeling 2015 per 1 januari 2015 voor alle medewerkers voor het salaris tot het wettelijk maximum van €100.000
 - De nieuwe pensioenregeling is een Collective Defined Contribution regeling (CDC)
 - NIBC betaalt een vaste pensioenpremie, zonder verdere financiële verplichtingen
 - Medewerker bouwt pensioenrechten op, op basis van middelloon (CDC)
 - Regeling maakt maximaal gebruik van de fiscale mogelijkheden:
 - Pensioenleeftijd 67 jaar
 - Maximaal opbouwpercentage van 1,875%
 - Minimale franchise € 12.642 (niveau 2015)
- De premie:
 - Vaste pensioenpremie ter grootte van 26% van de pensioengrondslag voor de jaren 2015 t/m 2017. Deze premie is inclusief de ontvangen bijdrage van medewerkers. Daarnaast worden door de werkgever de uitvoeringskosten van het fonds gedragen.
 - Iedere medewerker draagt bij in de kosten van de pensioenregeling:
 - 4% van de pensioengrondslag voor diegenen die nu al een werknemersbijdrage hebben
 - Ingroei voor medewerkers die nu nog geen werknemersbijdrage hadden
 - Er is nu al een afspraak gemaakt op welke wijze de premie vanaf 2018 zal worden vastgesteld en hoe deze zal worden verdeeld tussen werkgever en werknemer. De totale premie zal maximaal 30% zijn, waarvan maximaal 4% door de medewerkers zal worden betaald.

- Financiële huishouding (reeds verwerkt in het jaarverslag over 2014):
 - NIBC heeft een eenmalige vergoeding ('bruidsschat') van € 9 miljoen in de algemene middelen van het pensioenfonds gestort. Na storting heeft NIBC geen financiële verplichtingen meer ten aanzien van reeds opgebouwde pensioenaanspraken en rechten.
 - NIBC heeft een eenmalige buffer specifiek voor actieve medewerkers ter grootte van € 3,5 miljoen gestort. Dit 'bestemmingsfonds actieven' is specifiek bedoeld voor medewerkers en valt dan ook niet onder de algemene middelen van het fonds. Hoofddoelstelling is de opvang van een situatie waarin de pensioenpremie in een jaar te laag zou blijken te zijn. Een eventueel tekort in premie kan vanuit het bestemmingsfonds worden aangevuld, zodat de pensioenopbouw niet hoeft te worden gekort. Nevendoelstelling is aanvulling van toeslagen (indexatie) als de middelen van PF NIBC niet voldoende zijn voor een volledige toeslag. Als het bestemmingsfonds actieven voldoende groot is, kan deze worden aangesproken voor aanvulling van de toeslagverlening voor actieven.
 - Overeengekomen is een extra toeslag van 1,35% per 1 januari 2015 voor alle pensioengerechtigden en oud medewerkers. NIBC heeft ter financiering hiertoe een eenmalige koopsom in het Pensioenfonds gestort van € 2,5 miljoen.

- Toeslagverlening
 - Toeslagverlening (indexatie) vindt plaats op basis van één geharmoniseerde toeslagregeling, te weten voorwaardelijke toeslag op basis van het (afgeleide) CPI cijfer.
 - Spelregels Toeslagverlening conform het nFTK: alleen (gedeeltelijke) toeslagverlening indien de financiële positie (uitgedrukt in de beleidsdekkingsgraad) van het Pensioenfonds voldoende is.
 - Bestaande inhaaltoeslagen (eerder niet verleende toeslagen over de periode 2008 tot en met 2014) worden niet gerepareerd. Indien niet omgezet in pensioenrechten of aanspraken vervallen deze inhaaltoeslagen ingaande 1 januari 2025.

- Bestaande pensioenaanspraken en -rechten
 - Bestaande pensioenaanspraken en -rechten zijn niet aangetast door de overgang naar een nieuwe pensioenregeling.
 - Defined Benefit rechten (geadministreerd bij AZL) blijven gelijk. In verband met de aanpassing van de pensioenrichtleeftijd van 65 jaar naar 67 jaar zijn de rechten ingaand op 65 jaar (of 62 of 60 jaar) omgerekend (verhoogd) naar rechten op leeftijd 67 jaar. Deze omzetting heeft actuariel neutraal plaatsgevonden.
 - Defined Contributionkapitalen (ondergebracht bij NNIP) zijn verworpen tot premievrije rechten. In 2016 heeft het fonds al stappen ondernomen om deze kapitalen door middel van een collectieve waardeoverdracht onder te brengen bij een Premie Pensioen Instelling. Nadat alle organen en instanties hadden ingestemd is nu aan de deelnemers gevraagd in te stemmen met deze overdracht.

Wijzigingen in het Financieel Toetsingskader

Op 1 januari 2015 is het nieuwe Financiële Toetsingskader in werking getreden. In 2015 is de financiële huishouding van het fonds in lijn gebracht met de nieuwe wetgeving. Het nFTK omvat de financiële eisen waaraan pensioenfondsen moeten voldoen. Belangrijkste doel van de nieuwe regels is het creëren en behouden van een robuust toekomstbestendig pensioenstelsel waarin het pensioenvermogen van de deelnemer stabiel wordt beheerd en een evenwichtige verdeling van lusten en lasten plaatsvindt over generaties.

– Beleidsdekkingsgraad

Het nFTK leidt tot een situatie waarin fondsbeslissingen minder afhankelijk zijn van dagkoersen. Sociale partners en pensioenfondsen dienen vooraf openlijk te communiceren over de verdeling van financiële risico's tussen jongeren en ouderen. Zo dient de dekkingsgraad gedefinieerd te worden waarboven volledige indexatie wordt verleend. Daarnaast dient vastgelegd te worden welke maatregelen genomen worden bij een lage dekkingsgraad. Het gaat hierbij om de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad, genaamd de beleidsdekkingsgraad.

PF NIBC baseert zijn beslissingen op de beleidsdekkingsgraad, waardoor het minder gevoelig is voor dagkoersen. Mede aan de hand van de beleidsdekkingsgraad wordt bepaald of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert, of een pensioenverlaging noodzakelijk is en of toeslagen verleend kunnen worden.

- Toeslagverlening

Toeslagen mogen verleend worden vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%. Daarnaast moet de gegeven toeslag toekomstbestendig zijn. Dit betekent dat het eigen vermogen op basis van de beleidsdekkingsgraad hoog genoeg moet zijn om de toegezegde toeslagverlening ook in de toekomst te kunnen financieren. In de praktijk impliceert dit voor een gemiddeld pensioenfonds dat een toeslag van 1% mogelijk wordt bij een beleidsdekkingsgraad van 120% en een toeslag van 2% bij een beleidsdekkingsgraad van 130%.

Voor PF NIBC is voor het toeslagbeleid 2015 aansluiting gezocht bij de voorgeschreven systematiek. Het besluit tot toeslagverlening zal jaarlijks worden gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad (met inachtneming van de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad tot het moment van de besluitvorming). Toeslagverlening kan alleen plaatsvinden indien de beleidsdekkingsgraad ten minste 110% bedraagt.

- Premie

Om fluctuaties in de hoogte van de premie te voorkomen blijft het mogelijk om de kostendekkende premie vast te stellen met een methodiek van premiedemping. Deze demping kan plaatsvinden op basis van een 10-jaarsgemiddelde rente of op basis van een prudent verwacht rendement.

Voor PF NIBC is in de nieuwe uitvoeringsovereenkomst een nieuwe premiesystematiek overeen gekomen die aansluit bij de gestelde eisen in het nFTK. De totale betaalde CDC premie (vaststelling voor een periode van 3 jaar) is gebaseerd op een gedempte kostendekkende premie + 2% van de pensioengrondslag. De demping van de rente vindt plaats op basis van de 60-maands gemiddelde rentetermijnstructuur.

- Nieuwe herstelplansystematiek

Een pensioenfonds moet een herstelplan indienen wanneer de beleidsdekkingsgraad onder de vereiste dekkingsgraad ligt. De toetsing vindt op kwartaal basis plaats. Binnen 3 maanden na constatering van het tekort dient het herstelplan bij de toezichthouder ingediend te worden.

Doel van deze nieuwe systematiek voor herstelplannen is dat de gevolgen van dalingen in de beleidsdekkingsgraad direct worden vertaald in het nemen van maatregelen, zoals het aanpassen van de premie, het verlagen van de toeslag of in het uiterste geval een pensioenverlaging. De maatregelen mogen over maximaal 10 jaar worden gespreid, ze moeten generatie-evenwichtig zijn en een pensioenfonds moet binnen 10 jaar weer terug zijn op het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Het herstelplan vervalt zodra de beleidsdekkingsgraad gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad. Tot slot wordt een belangrijke regel geïntroduceerd en dat is dat de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds niet langer dan vijf achtereenvolgende jaren onder de minimaal vereiste dekkingsgraad mag liggen. Indien dit wel het geval is en de actuele dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad dan dient de actuele dekkingsgraad direct teruggebracht te worden naar de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Voor PF NIBC gold dat onder het nFTK het bestaande herstelplan van PF NIBC was komen te vervallen. Op 30 juni 2015 kwam PF NIBC opnieuw in een tekort situatie en is op basis van de nieuwe wetgeving een herstelplan ingediend bij DNB.

- Pensioenverlaging

Om weer financieel solvabel te worden, blijven pensioenverlagingen het laatste redmiddel. Zijn er geen maatregelen meer voorhanden, is de beleidsdekkingsgraad 5 jaar achter elkaar lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad en is de actuele dekkingsgraad lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad dan moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen. Ook als een pensioenfonds in een herstelsituatie niet binnen 10 jaar naar het vereist eigen vermogen kan toegroeien moet het pensioenfonds de pensioenen verlagen. Voor PF NIBC geldt dat de nieuwe regels voor pensioen verlaging in lijn en binnen de mogelijkheden van het nieuwe FTK zijn vormgegeven.

- Het inhalen van toeslagverlening en het herstellen van pensioenverlagingen
Om in het verleden gemiste toeslagverlening in te halen en om pensioenverlagingen te herstellen, geldt ten eerste dat er voldoende vermogen aanwezig moet zijn om de reguliere toeslagambitie in de toekomst te kunnen geven. Daarnaast mag slechts een vijfde deel van het overschot gebruikt worden voor inhaalindexatie of voor herstel van een pensioenverlaging. Voor PF NIBC geldt dat de regels van het nFTK zijn gevolgd. In het pensioenherzieningstraject is tevens bepaald dat in de toekomst alleen rekening gehouden wordt met een indexatie-achterstand over de afgelopen tien jaren. De per 1 januari 2015 bestaande achterstanden vervallen per januari 2025.
- Vereist eigen vermogen onder het nFTK
Het vereist eigen vermogen blijft een belangrijk criterium, omdat het onder andere een rol speelt bij de premiestelling, de beoordeling of het fonds zich in een herstelsituatie bevindt, de beoordeling of het fonds een pensioenverlaging moet doorvoeren en of een toeslag verleend mag worden. Hierbij is het vereist eigen vermogen op basis van het strategisch beleggingsbeleid leidend.

Implementatie en bestuursdocumenten

Na het sluiten van het Pensioenakkoord is actief gestart met de implementatie van de afspraken. Allereerst zijn de in het pensioenakkoord gemaakte afspraken in de uitvoeringsovereenkomst tussen NIBC en PF NIBC verwerkt en zijn de aanvullende stortingen van NIBC ontvangen. Alle aanvullende bijdragen waren dan ook al in de jaarrekening over 2014 verwerkt. In 2015 zijn de gemaakte afspraken ook verwerkt in gewijzigde bestuursdocumenten. Op basis van de opgestelde bestuurs- en beleidsdocumenten is AZL in staat geweest de regeling in de administratieve systemen te implementeren. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de gewijzigde bestuursdocumenten.

- a) Pensioenreglement 2015
In 2015 is door het Bestuur een geheel nieuw pensioenreglement opgesteld in samenwerking met zowel de pensioenadviseur (Mercer) als de administrateur (AZL). Hiermee is de overeengekomen pensioenregeling vertaald naar een pensioenreglement, welke ook vanuit administratief oogpunt op een effectieve en kostenefficiënte wijze kan worden uitgevoerd.
- b) Actuariële en Beleids Technische Nota (ABTN)
De ABTN is in 2015 tweemaal herzien door de mogelijkheid tot een gefaseerde invoering van onderdelen van het nFTK (per 30 juni 2015 en per 30 september 2015) waarvan PF NIBC gebruik heeft gemaakt. De nieuwe pensioenregeling en het geheel van de nieuw opgestelde financiële huishouding is in de ABTN beschreven. Daarnaast zijn de beleidskeuzen binnen het nFTK door het Bestuur gemaakt en vervolgens vastgelegd. In de septemberversie van de ABTN is tevens de (gezamenlijk met de sociale partners overeengekomen) risicohouding van PF NIBC opgenomen.
- c) Uitvoeringsovereenkomst
In 2014 was de uitvoeringsovereenkomst opgesteld conform het onderhandelingsakkoord en de toen geldende (bekende) regels van het nFTK. In het nFTK is een aantal wijzigingen door de wetgever aangebracht die maakten dat de uitvoeringsovereenkomst op onderdelen moest worden aangepast. Na de huidige aanpassingen voldoet de uitvoeringsovereenkomst weer aan het nFTK.

4. Aanvangshaalbaarheidstoets

Een van de verplichte onderdelen van het nFTK is een haalbaarheidstoets. De haalbaarheidstoets toetst de financiële opzet van het fonds en toetst onder meerdere scenario's of het verwachte pensioenresultaat voldoet aan de door het fonds zelf gestelde normen. Blijkt uit de haalbaarheidstoets dat het verwachte pensioenresultaat niet voldoet aan deze norm, dan moet dit gecommuniceerd worden aan de achterban en sociale partners. Dit leidt er mogelijk toe dat het pensioencontract herzien moet worden. In 2015 heeft voor het eerst de nulmeting plaatsgevonden, de zogenaamde aanvangshaalbaarheidstoets. Op basis van de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets zijn door het Bestuur van PF NIBC de normen vastgesteld en vastgelegd in de ABTN:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkinggraad (en vanuit het vereist eigen vermogen) is door het Bestuur gesteld op 80%.
- De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het slecht weer scenario is door het Bestuur gesteld op 30%.

Vanaf 2016 zal de haalbaarheidstoets jaarlijks worden uitgevoerd en worden getoetst aan de door het Bestuur gestelde eisen.

5. Risicohouding

Elk pensioenfonds is sinds 2015 verplicht de risicohouding op te nemen en uit te werken in de fondsdocumenten. De wet stelt dat het Bestuur met sociale partners en de overige fondsorganen in overleg treedt over de risicohouding. Op deze manier wordt er gezorgd voor draagvlak voor de gekozen risicohouding.

PF NIBC is in gezamenlijk overleg met de werkgever, de ondernemingsraad, de Vereniging van Gepensioneerden en het Verantwoordingsorgaan de risicohouding overeengekomen.

Door middel van een ALM studie is het gewenste risicoprofiel vastgesteld. Om tot het gedragen risicoprofiel te komen zijn vier risicoprofielen doorgerekend en zijn kengetallen getoond waarop de afwegingen konden worden gemaakt. De afzonderlijke resultaten zijn door Mercer verzameld en getoond. Deze zijn besproken en vormden het uitgangspunt van de discussie die daar op volgde. Dit heeft geresulteerd in het gewenste risicoprofiel van het Pensioenfonds dat is vertaald naar het strategisch beleggingsbeleid (zie ook onderdeel Beleggingen).

6. Vermogensbeheer

In het hoofdstuk Beleggingen worden de onderdelen van de beleggingsportefeuille in detail toegelicht. Hier lichten we graag twee onderdelen toe die in 2015 om aandacht vroegen:

- Omzetting swapfondsen naar swaps

In 2014 heeft Blackrock te kennen gegeven dat zij, vanaf begin 2015, de door hen gevoerde swapfondsen zouden gaan beëindigen. Aangezien PF NIBC het grootste deel van de vastrentende portefeuille had belegd in deze fondsen is gezamenlijk met de beleggingscommissie van PF gezocht naar oplossingsmogelijkheden. Besloten is om de fondsposities om te zetten in een portefeuille van individuele swaps (die vrij kwamen uit de swapfondsen waarin PF NIBC participeerde), waarbij rekening is gehouden met de verschillende looptijden en aanbieders. Hiermee is zonder substantiele meerkosten een vergelijkbare swap portefeuille gerealiseerd.

- Uitbestedingstraject vermogensbeheer

Het grootste deel van de beleggingsportefeuille is geïnvesteerd in passieve fondsen bij Blackrock. Daarnaast wordt nu, na de omzetting van de swapfondsen, de swapportefeuille apart beheerd en wordt een klein deel van de portefeuille in obligaties (Nederlandse Staat, covered bonds en RMBS) zelf beheerd. In de huidige vormgeving en structuur werd echter een partij gemist die:

- overzicht heeft over de hele portefeuille en hierover adequaat en accuraat rapporteert
- de rol van adviseur heeft en die als klankbord voor bestuur en beleggingscommissie kan optreden
- operationele handelingen en risico's wegneemt welke samenhangen met het in eigen beheer behandelen van een deel van de portefeuille.

Op basis hiervan is gekozen om het vermogensbeheer opnieuw in te richten. In 2015 heeft een uitgebreid selectie- en uitbestedingstraject plaatsgevonden. Uiteindelijk heeft het bestuur besloten om Nationale Nederlanden Investment Partners te selecteren als nieuwe vermogensbeheerder. In 2016 zal de implementatie van de uitbesteding van het vermogensbeheer verder worden vormgegeven.

7. Integrale risico analyse

Aan het einde van 2014 hebben alle pensioenfonds bij DNB de resultaten van een self assessment belangenverstremgeling moeten indienen. Vervolgens publiceerde de toezichthouder in het begin van 2015 sectorbreed de resultaten van dit assessment en was er aanleiding om de toezichtseisen te verduidelijken. Gedurende het gehele verslagjaar bleef dit onderwerp op bestuursniveau aandacht vragen. Uiteindelijk heeft het Bestuur de risico's met betrekking tot de belangenverstremgeling systematisch in kaart gebracht en uitgebreid naar alle integriteitsrisico's gekeken. Deze systematische aanpak heeft erin geresulteerd dat het Bestuur voor zichzelf heeft vastgesteld wat de betreffende risico's inhouden, heeft een beoordeling plaatsgevonden wat betreft de kans dat deze risico's optreden, gevolgd door een inschatting van de mogelijke financiële en immateriële impact van die risico's. Daarna zijn de houdbaarheid van de beheersingsmaatregelen onderzocht, eindigend in een goed overzicht van welke risico's het Bestuur accepteert en welke niet. Het gehele proces heeft geleid tot een groter bewustzijn van deze risico's. De bestuurdersverantwoordelijkheid kon –nog beter dan voorheen– worden waargemaakt.

8. Communicatie

Deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers moeten op grond van de Pensioenwet goed geïnformeerd worden over de verschillende aspecten van hun pensioenregelingen. De informatieverstrekking moet correct, duidelijk en evenwichtig zijn. Het Bestuur heeft zich tot doel gesteld om op gestructureerde wijze vorm te geven aan het communicatiebeleid teneinde aan alle belanghebbenden helder en tijdig informatie te verstrekken en hen meer pensioenbewust te maken. Het Bestuur wordt hierin ondersteund en geadviseerd door de communicatiecommissie die regelmatig bijeen komt. De communicatiecommissie wordt op haar beurt ondersteund door een extern communicatiebureau Bridgevest. Het communicatiebeleid is een vast onderdeel van de bestuursagenda.

Een belangrijk onderdeel van het communicatiebeleid is de website van PF NIBC. Op deze website zijn alle bestuursdocumenten voor belanghebbenden en overige geïnteresseerden toegankelijk gemaakt en wordt al het nieuws aangaande PF NIBC gecommuniceerd. Aan alle onderdelen van de pensioenwet inzake communicatie, zoals o.a. het verstrekken van een UPO is door PF NIBC tijdig voldaan.

De overheid heeft geconcludeerd dat het pensioenbewustzijn van de Nederlanders te laag is. Het merendeel van de Nederlanders is onvoldoende op de hoogte van zijn inkomenspositie na pensionering. De belangrijkste informatiebronnen zoals het uniform pensioenoverzicht en de startbrief zijn voor een groot deel van de deelnemers onvoldoende begrijpelijk. De Wet pensioencommunicatie moet daarin verandering brengen en ertoe leiden dat de deelnemer zich bewust wordt van de risico's van de pensioenvoorziening, weet hoeveel pensioen hij kan verwachten en of dat voldoende is. In de Wet pensioencommunicatie wordt meer aangesloten bij de informatiebehoeften en de kenmerken van de deelnemer. De informatie moet de deelnemer daadwerkelijk bereiken.

De communicatiecommissie heeft in 2015 voorbereidingen getroffen voor de implementatie van de Wet pensioencommunicatie. Tevens is de communicatie van de wijziging van pensioenregeling verder begeleid. Dit is onder andere gebeurd door een aantal campagnes die aansluiten bij de doelstelling van de Wet pensioencommunicatie om het pensioenbewustzijn van deelnemers te vergroten. Een belangrijke rol is hierin weggelegd voor (verder gebruik van) de website van het pensioenfonds (www.mijnnibcpensioen.nl).

9. Samenstelling Bestuur

Het Bestuur bestond in 2015 uit drie bestuurders benoemd door de werkgever en drie bestuurders gekozen door de deelnemers (waarvan 1 gekozen door de pensioengerechtigden). In de samenstelling van het Bestuur is in het verslagjaar geen wijziging opgetreden.

Daarnaast werkt PF NIBC met aspirant bestuursleden. Hiermee wordt de continuïteit van het bestuur bevorderd. Aspirantleden draaien mee in het Bestuur, maar hebben geen stemrecht. De aspirant bestuursleden kunnen kennis en ervaring opdoen en zich zodoende goed voorbereiden op een mogelijke bestuursfunctie binnen PF NIBC. De leden van het Bestuur zijn benoemd voor de duur van vier jaar en kunnen tweemaal worden herkozen.

Alle bestuurders zijn onbezoldigd. PF NIBC verstrekt haar bestuurders geen leningen. Bestuurders die niet (meer) in dienst zijn bij NIBC komen wel in aanmerking voor een reiskostenvergoeding conform de fiscale wetgeving.

10. Samenstelling Verantwoordingsorgaan

Het Bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan als vertegenwoordiger van de bij het fonds betrokken (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever. In dit jaarverslag wordt separaat verslag gedaan van de bevindingen van het Verantwoordingsorgaan ten aanzien van het door het Bestuur gevoerde beleid.

In de samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is in het verslagjaar geen wijziging opgetreden.

De leden van het Verantwoordingsorgaan zijn benoemd voor de duur van drie jaar en kunnen eenmaal worden herkozen. De leden van het Verantwoordingsorgaan worden als zodanig niet bezoldigd.

11. Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben samen de Code Pensioenfondsen opgesteld. Deze bevat 83 bepalingen over het functioneren van de verschillende bestuurlijke organen binnen een pensioenfonds en gaat ook in op de daaraan gekoppelde thema's. Hierbij kan gedacht worden aan benoemingen en zittingstermijnen. Ook komen onderwerpen als integraal risicomanagement, beloningen, diversiteit en verantwoord beleggen aan bod.

De Code is inmiddels wettelijk verankerd. De normen in de Code zijn een aanvulling op wet en regelgeving. De normen van de Code zijn weliswaar leidend, maar de Code laat ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het pensioenfondsbestuur in de (beleids) keuzes die het maakt. Het doel van de Code is het bewustzijn van 'goed pensioenfondsbestuur' te stimuleren bij bestuurders, leden van het intern toezicht, het verantwoordingsorgaan en het belanghebbendenorgaan. De pensioenfondsen mogen deze Code daarom naleven volgens het 'pas toe of leg uit beginsel'. Dit betekent dat een pensioenfonds de normen van de Code toepast of in het jaarverslag motiveert waarom het een norm (nog) niet (volledig) toepast.

PF NIBC onderschrijft de bepalingen van de Code en heeft de toepassing binnen PF NIBC geëvalueerd. Geconcludeerd is dat PF NIBC het merendeel van de 83 bepalingen van de Code toepast. Slechts een beperkt aantal wordt niet geheel conform de Code uitgevoerd:

- Bepaling 4: Het Bestuur zorgt voor een noodprocedure om in spoedeisende zaken te kunnen handelen.
Het Bestuur van het PF NIBC is in principe altijd beschikbaar en kan met alle ter beschikking staande technologische hulpmiddelen met elkaar in contact komen en besluiten nemen. Het Bestuur heeft echter geen noodprocedure om in geval van een calamiteit buiten de gebruikelijke besluitvormingsprocedures om te kunnen handelen. PF NIBC zal zich in de komende periode beraden of zij dit noodzakelijk en/of wenselijk vindt.
- Bepaling 51: Jaarlijks evalueert het Bestuur haar eigen functioneren. Eens in de twee jaar betreft het Bestuur hierbij een derde partij. PF NIBC evalueert jaarlijks het eigen functioneren in een aparte bestuursvergadering. Hierbij wordt zowel het functioneren van het Bestuur als geheel als van de individuele bestuursleden gezien. Tot op heden is het nog geen toegevoegde waarde gezien in het betrekken van een derde partij bij de zelfevaluatie. Uiteraard wordt er wel gebruik gemaakt van de feedback van de derde partijen betrokken bij het pensioenfonds (adviseur, certificeerder, accountant, visitatiecommissie etc). Jaarlijks wordt de afweging opnieuw gemaakt.

- Bepaling 66: Een pensioenfonds legt het diversiteitsbeleid vast, maakt een stappenplan om haar diversiteitsdoelstellingen te bereiken en beoordeelt de doelstellingen jaarlijks.
Door PF NIBC wordt diversiteit binnen het bestuur en haar bestuursorganen nagestreefd. Representativiteit van de achterban is hierbij een belangrijk criterium voor het bestuur, zowel voor wat betreft leeftijd, geslacht als bedrijfsonderdeel (frontoffice / back office). Bij vacatures wordt naast de gestelde eisen aan deskundigheid en geschiktheid dan ook actief gezocht naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen van PF NIBC. De formele vastlegging van het diversiteitsbeleid, een stappenplan en evaluatie hierop moet echter nog worden vormgegeven.
Het Bestuur is van mening dat met de huidige samenstelling van (aspirant) bestuursleden het diversiteitsstreven voldoende is gerealiseerd.
- Bepaling 67: In het bestuur en verantwoordingsorgaan zitten ten minste één man en één vrouw.
- Bepaling 68: In het bestuur en verantwoordingsorgaan zitten ten minste één lid boven en één lid onder de veertig jaar.
Alhoewel de gestelde criteria van bepaling 67 en 68 niet worden bereikt, is het bestuur van mening dat de leeftijdsverdeling, man/vrouw verdeling en achterban van Bestuur en Verantwoordingsorgaan voldoende divers zijn om de representativiteit van Bestuur en Verantwoordingsorgaan te borgen. Zie ook bijgaande verdeling:

	Leeftijdscategorie				Geslacht		Achterban / bedrijfsonderdeel				
	<40	40-50	50-60	>60	Man	Vrouw	Commercie	Risk Mana- gement	Cor- porate Center	Legal	Inactief
Bestuur (incl aspirantleden)	0	5	2	1	5	3	3	1	2	1	1
Verantwoordingsorgaan	1	0	1	2	4	0	1	1	1		1

- Bepaling 73: Het bestuur kent een gedragscode. Op een overtreding van de gedragscode staan sancties. Jaarlijks ondertekenen de bestuurders een verklaring over de naleving van de gedragscode.
PF NIBC heeft een gedragscode, inclusief sanctiemaatregelen, welke ook van toepassing is voor medewerkers van NIBC. De van toepassingverklaring is via de arbeidsovereenkomst geregeld. Desalnietemін zal in de toekomst de naleving van de gedragscode, conform de Code, ook jaarlijks worden ondertekend.

12. Zelfevaluatie

Overeenkomstig de Code Pensioenfonds heeft het Bestuur in zijn statuten een procedure opgenomen teneinde zijn eigen functioneren, zowel van het Bestuur als geheel als van de individuele bestuursleden, periodiek te evalueren. Deze zelfevaluatie over het jaar 2015 heeft plaatsgevonden in een aparte bestuursvergadering. Het Bestuur is van mening dat in het verslagjaar zo veel als mogelijk is voldaan aan de Code Pensioenfonds en dat het heeft zorggedragen voor een integere bedrijfsvoering. Alhoewel de bedrijfsvoering in zijn geheel in control is, is op een aantal gebieden gesproken over een verdere optimalisatie / mogelijkheid tot efficiëntie. In 2016 zal het Bestuur onverminderd aandacht blijven besteden aan de principes voor goed pensioenfondsbestuur / aanbevelingen van de Code Pensioenfonds.

Daarnaast besteedt het Bestuur actief aandacht aan deskundigheids- en geschiktheidsbevordering van bestuursleden en leden van het Verantwoordingsorgaan.

13. Intern toezicht / Visitatiecommissie

Het Bestuur dient zorg te dragen voor intern toezicht. Het Bestuur heeft besloten het interne toezicht in te vullen door middel van een Visitatiecommissie die het functioneren van PF NIBC evalueert en toetst. Het gaat dan om een beoordeling van de beleids- en bestuursprocedures en -processen en de controleomgeving van het fonds.

In 2015 heeft het Bestuur een Visitatiecommissie ingesteld (VC Holland), bestaande uit drie onafhankelijke, externe personen die geen banden met PF NIBC of NIBC hebben. In algemene zin heeft de visitatiecommissie positief geoordeeld over de wijze waarop het PF NIBC wordt bestuurd en zij is van mening dat het PF NIBC 'in control' is. Een samenvatting van het verslag van de Visitatiecommissie is weergegeven in het Bestuursverslag. Vanaf heden vindt de visitatie jaarlijks plaats, conform de eisen van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen.

14. Naleving wet- en regelgeving

In het verslagjaar zijn aan het fonds geen dwangsommen of boetes opgelegd door de toezichthouder. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is de bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Beleggingsbeleid PF NIBC

A) Algemene ontwikkelingen op Beleggingsgebied

Algemene economische ontwikkelingen hebben directe invloed op de beleggingen van PF NIBC. Daarom wordt eerst een beeld geschetst van de algemene ontwikkelingen op beleggingsgebied in 2015.

Economie

De wereldeconomie groeide in 2015 met 2,9%, versus 3,1% in 2014. De groeivertraging kwam door verschillende ontwikkelingen in de ontwikkelde en opkomende economieën. In ontwikkelde markten zijn de export en de industriële productie vertraagd door de zwakkere buitenlandse vraag en sterke wisselkoersen, terwijl de consumptie en de huizenmarkt profiteerden van de aantrekkende arbeidsmarkt, de lage energieprijzen en een accommoderend monetair beleid.

De groei in de opkomende markten zwakte voor het vijfde jaar op rij af. Debet hieraan waren een tragere groei in China, dalende grondstoffenprijzen, lage winstmarges, hoge schulden in de private sector, het uitblijven van politieke hervormingen en kapitaaluitstroom. In de opkomende markten was de verslechtering vooral zichtbaar in de grondstoffenproducerende landen, zoals Brazilië en Rusland. De vertraging in China zette door. Meer bedrijvigheid in de dienstensector en een sterke consumptie wisten de structurele zwakte in de industriële sector en in de investeringen slechts deels te compenseren. India was een van de weinige opkomende markten met een dynamische groei.

De prijs van een vat Brent-olie daalde tot onder USD 40. De daling van de olieprijs was goed voor de groei in een groot aantal olie-importerende landen, maar nadelig voor de bedrijvigheid in olieproducerende landen.

De wereldwijde inflatie stabiliseerde in 2015 op een laag niveau, als gevolg van onbenutte capaciteit en aanzienlijk lagere grondstoffenprijzen.

De lage wereldwijde groei, lage inflatie en hoge volatiliteit van de financiële markten droegen bij aan een klimaat van laag blijvende rentes. De Amerikaanse Federal Reserve verhoogde de rente in december voor het eerst in ruim negen jaar, op basis van meer vertrouwen in de groei- en inflatievooruitzichten voor de VS. De ECB kwam in maart 2015 met een opkoopprogramma voor vooral staatsobligaties. In december werd het programma verlengd en uitgebreid en zei de ECB actie te blijven ondernemen totdat de inflatie weer ongeveer 2% bedraagt. De Japanse centrale bank kwam ook met een opkoopprogramma om de inflatie structureel te verhogen. De centrale banken van China en India verlaagden de rente in 2015 meerdere keren om de economische vertraging bij een dalende inflatie tegen te gaan.

Politiek

Politiek gezien was 2015 een bewogen jaar. In januari 2015 koos Griekenland Alexis Tsipras van de linkse anti-bezuinigingspartij Syriza als nieuwe premier. De nieuwe regering probeerde met de schuldeisers opnieuw te onderhandelen over de Griekse schuld en benodigde hervormingen. Dit leidde in juni 2015 tot grote spanningen met haar Europese partners. Net toen de Griekse schuldencrisis naar de achtergrond verdween, kreeg Europa in de zomer te maken met een vluchtelingencrisis als gevolg van een onverwachte

stijging van het aantal asielzoekers uit Syrië en Irak. Tegen het eind van het jaar leidden terreuraanslagen in onder meer Egypte en Parijs tot grotere veiligheidszorgen in Europa.

Financiële markten

Niet alleen politiek, maar ook voor beleggers was 2015 een onrustig jaar. De volatiliteit nam toe door zorgen over de richting van het monetaire beleid in de VS, de groeivertraging in China, de Griekse crisis, de vluchtelingenstroom in Europa, de Britse verkiezingen, de minidevaluatie in China in de zomer 2015, het gewapende conflict in Syrië en de terreuraanslagen in Parijs. De scherpe daling van de olie- en grondstoffenprijzen had op zijn beurt weerslag op producenten en zorgde op de financiële markten voor risico-aversie en beweeglijke koersen.

De rendementen van de verschillende beleggingscategorieën werden sterk beïnvloed door schommelingen op de valutamarkten. De euro verloor 10% versus de dollar, 5% ten opzichte van het pond en 9% versus de yen. De dollar steeg ook sterk ten opzichte van de valuta's van grondstoffenproducerende landen en van de meeste opkomende landen.

Daarnaast was het een beweeglijk jaar voor aandelen. Eurobeleggers behaalden in 2015 niettemin een rendement op wereldwijde aandelen van 10%, na stijgingen van 16% in 2014 en 14% in 2013. De aandelenwinsten in euro's waren echter vooral het gevolg van de zwakke euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar. In dollars gemeten daalden aandelen met 1% in 2015.

Japanse aandelen stegen in 2015 met 22% in euro's. Deze regioprestatie was gedreven door de gunstige combinatie van toenemende bedrijfswinsten, betere waarderingen en een soepel monetair beleid in Japan. De Europese markten deden het in 2015 over het algemeen goed, gesteund door een sterke winst- en dividendgroei, een toenemend ondernemersvertrouwen en een accommoderend monetair beleid. Amerikaanse aandelen bewogen zijwaarts, door een negatieve winstgroei, hoge waarderingen en een krappere monetair beleid.

De rentes op langlopende Duitse en Amerikaanse obligaties bleven in 2015 per saldo nagenoeg onveranderd. Zorgen over de mondiale economie en opkoopprogramma's in de eurozone en Japan zorgden voor neerwaartse druk op de rentes, terwijl het sterke economische momentum en de normalisatie van de rente in de VS tegenwicht boden. De uiteenlopende vooruitzichten voor het monetaire beleid leidden tot een sterke stijging van het verschil tussen de korte rentes in de VS en de eurozone. Staatsleningen uit de periferie van de eurozone deden het beter dan Duitse Bunds. Deze landen profiteerden van de overeenkomst in de zomer tussen Griekenland en haar schuldeisers, sterke economische cijfers en de verwachting van meer ECB-opkopen.

Grondstoffen hadden zwaar te lijden van de verwachte hogere rentes in de VS, de structurele afname van de vraag en het wereldwijde overaanbod. De olieprijs werd gedrukt door de lagere vraag en het uitblijven van productiebeperkingen. De Bloomberg Commodity Spot-index behaalde een jaarrendement van -16% in euro's.

In onderstaande tabellen worden de (benchmark) rendementen op aandelen indices en de ontwikkeling van de lange termijn rente swap curves in 2015 weergegeven.

Aandelen indices	2015
MSCI World	10,4%
MSCI US	12,9%
MSCI Europe	8,8%
MSCI Japan	22,4%
MSCI Emerging markets	-4,9%
MSCI Developed Asia ex Japan	2,1%

Total return indices (in euro)

Euro nominal Yields	zero Yields%	Basis point change in 1 year
Swaps 2yr	-0,03	-22
Swaps 5yr	0,33	-3
Swaps 10yr	1,02	20
Swaps 15yr	1,44	28
Swaps 20yr	1,63	27
Swaps 30yr	1,66	14
Swaps 40yr	1,65	8
Swaps 50yr	1,58	2

B) Passief beleggingsbeleid / buy and hold strategie

Het vermogen van PF NIBC is ondergebracht bij BlackRock Advisors Limited en Kasbank. De fondsenportefeuille (zowel vastrentende als zakelijke waarden) wordt bij BlackRock aangehouden. Daarnaast wordt een aantal vastrentende beleggingen aangehouden bij Kasbank, omdat BlackRock geen Europese passieve fondsen kon aanbieden die aansloten bij de wensen van PF NIBC.

PF NIBC heeft bewust gekozen voor passief vermogensbeheer. Aan BlackRock is dan ook een zogeheten passief mandaat verstrekt. Dit wil zeggen dat PF NIBC haar beleggingen in een aantal beleggingsfondsen met verschillende soorten assets heeft ondergebracht die gebaseerd zijn op relevante indices. Met het passief beheer van de portefeuille beoogt PF NIBC tegen relatief lage kosten de benchmarks (nagenoeg) te volgen.

Daarnaast wordt een aantal vastrentende beleggingen aangehouden bij Kasbank. Deze vastrentende beleggingen worden in Eigen Beheer aangehouden, waarbij het uitgangspunt "buy and hold" is. In 2015 bestaat de portefeuille in Eigen Beheer uit Nederlandse RMBS-en, covered bonds en Nederlandse staatsobligaties.

C) Beleggingsmix

Als onderdeel van het nFTK is PF NIBC in gezamenlijk overleg met de sociale partners de risicohouding overeengekomen. Door middel van een ALM studie is het gewenste risicoprofiel vastgesteld. Op basis van het gesloten pensioenakkoord, de karakteristieken van de deelnemers, en de verwachte ontwikkelingen daarin is een scenarioanalyse uitgevoerd. Daarnaast zijn de pensioenresultaten doorgerekend bij verschillende parameters (omvang zakelijke waarden, mate renteafdekking, risicoprofielen). Om tot het gedragen risicoprofiel te komen zijn vier risicoprofielen doorgerekend en zijn kengetallen getoond waarop de afwegingen konden worden gemaakt. Dit heeft geresulteerd in het door het Pensioenfonds gewenste risicoprofiel dat is vertaald naar het strategisch beleggingsbeleid (herbevestiging van het bestaande strategische beleid). De strategische mix is daarmee onveranderd en is in de volgende bandbreedtes weer te geven:

Zakelijke waarden	: 20% - 40%
Vastrentende waarden	: 60% - 80%
Rente afdekking	: 50% - 70%

Ultimo 2015 zag de daadwerkelijke asset mix er als volgt uit

	Feitelijke mix	Strategische mix	Bandbreedte
Zakelijke waarden	31,3%	30%	20% - 40%
– Europese aandelen	13,1%		
– Wereld aandelen	13,6%		
– Aandelen Emerging Markets	3,0%		
– Aandelen Europees vastgoed	1,6%		
Vastrentende waarden	66,7%	70%	60% - 80%
– Geldmarkt fondsen	38,7%		
– Corporate Bonds index Fund	11,3%		
– Rente swaps	9,6%		
– RMBS, Covered bonds, Staatsobligaties	7,1%		
Liquiditeiten	1,9%	0%	0% - 10%
Totaal	100,0%	100,0%	

Valutabeleid

Met de keuze om in wereldaandelen te beleggen wordt PF NIBC blootgesteld aan valuta-effecten. Om deze effecten gedeeltelijk teniet te doen sluit PF NIBC valutatermijncontracten af, waardoor de effecten van valutabewegingen in de belangrijkste valuta (USD, JPY en GBP) voor een groot deel worden afgedekt. De valuta-effecten voortvloeiend uit de beleggingen in aandelen Emerging Markets worden (voor zover dat al mogelijk zou zijn) niet afgedekt omdat het resultaat hiervan tot het beleggingsresultaat van het fonds gerekend moet worden.

Rentehedging

De verplichtingen van een pensioenfonds worden sinds de invoering van het FTK op basis van de geldende RTS gewaardeerd. Dit betekent dat een verschil in duratie tussen de verplichtingen en de beleggingen tot rentegevoeligheid leidt. In de afgelopen jaren is de rentegevoeligheid door PF NIBC bewust verlaagd. Op basis van een rentegevoeligheidsanalyse wordt periodiek vastgesteld in welke mate afdekking van het renterisico zou moeten plaatsvinden voor PF NIBC. Op basis van de ALM studie en de bepaling van de risicohouding heeft het Bestuur besloten tot een bandbreedte voor de mate van rentehedging. Deze bandbreedte bedraagt 50%-70%. De mate van renteafdekking blijft echter niet constant, maar is onder andere onderhevig aan veranderingen in de rentestand en de omvang en duratie van de verplichtingen. De beleggingscommissie volgt de bewegingen intensief en informeert en adviseert het Bestuur over de mogelijkheden en de te nemen stappen. Het Bestuur heeft, mede in het licht van de huidige lage rente, gekozen voor een rente afdekkingspositie onderin de gedefinieerde bandbreedte. Het renteafdekkingspercentage op basis van de Basis Point value methode op de swaprentecurve van PF NIBC bedraagt ongeveer 51,6% per eind 2015.

Maatschappelijk verantwoord Beleggen

PF NIBC heeft rendementsdoelstellingen, maar realiseert zich dat die in evenwicht moeten zijn met zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid. PF NIBC wil als belegger niet betrokken zijn bij:

- schendingen van mensenrechten of gebruik van ernstige vormen van kinderarbeid;
- ernstige vormen van fraude of corruptie;
- ernstige vormen van milieuvervuiling;
- controversiële wapens;
- dierproeven voor cosmetische doeleinden en bont.

Binnen de mogelijkheden van het beleggingsbeleid speelt maatschappelijk verantwoord beleggen en actief aandeelhouderschap een rol, al is die beperkt gezien de invulling daarvan door belegging in fondsen die extern beheerd worden.

Het pensioenfonds conformeert zich als belegger aan reguliere verdragen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen als de UNPRI (United Nations Principles for Responsible Investing) en regelgeving zoals verwoord in het Besluit Marktmissbruik WFT (gebodsbepalingen van de AFM inzake duurzaam beleggen). Binnen de aandelenfondsen wordt door de vermogensbeheerder actief gebruik gemaakt van aandeelhoudersrechten in lijn met de UK Stewardship Code.

Kosten Vermogensbeheer

in EUR 1.000	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Trans- actie kosten (excl aan en verkoop)	aan- en verkoop- kosten	Totaal
<i>Kosten per beleggingscategorie</i>					
Vastgoed	19	0	0	0	19
Aandelen	52	0	0	0	52
Vastrentende waarden	16	0	32	0	48
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl overlay	87	0	32	0	119
Kosten Overlay beleggingen	14	0	0	80	94
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl overlay	101	0	32	80	213
<i>Overige Vermogensbeheerkosten</i>					
Kosten fiduciair beheer	14	0	0	0	14
Bewaarloon	77	0	0	0	77
Overige kosten	101	0	0	0	101
Totaal overige vermogensbeheerkosten	192	0	0	0	192
Totaal kosten vermogensbeheer	293	0	32	80	405

Het gemiddeld belegd vermogen (inclusief lopende intrest, liquide middelen en kortlopende vorderingen en schulden inzake beleggingen) in 2015 bedraagt: 285,171 miljoen.

De gemiddelde jaarlijkse beheerfee die aan Blackrock betaald moet worden bedraagt ongeveer 14 basispunten op basis van de huidige portefeuille (2014: 12 basispunten).

Performance 2015

	Markt- waarde 31-12-2015	Rel. verhouding Fondsen	Rendement Benchmark	Rendement Fondsen
Aandelen				
Beheer Blackrock (passief)				
– Europese aandelen	37.677	13,09%	10,67%	11,28%
– Wereld aandelen	39.285	13,65%	10,42%	10,50%
– Aandelen in Emerging Markets	8.538	2,97%	-5,23%	-4,33%
	85.500	29,70%	8,70%	9,13%
Vastgoed Beheer Blackrock (passief)	4.663	1,62%	16,21%	15,62%
Vastrentende waarden				
Beheer Blackrock (passief)				
– Geldmarkt fondsen	111.276	38,66%	-0,03%	0,24%
– Corporate Bonds	32.647	11,34%	0,13%	0,16%
– Rente swaps	27.777	9,65%	-5,87%	-6,51%
Eigen Beheer (buy and hold)				
– RMBS, Covered bonds, Staatsobligaties	20.408	7,09%	1,43%	3,40%
	192.108	66,74%	-3,18%	-2,47%
Liquiditeiten	5.582	1,94%		0,20%
Portefeuille exclusief FX overlay	287.853	100,00%	0,54%	1,26%
FX hedge (overlay)	(873)		-0,98%	-0,94%
Totaal	286.980	100,00%	-0,45%	0,32%

Risicoparagraaf

Inleiding

Bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan wordt PF NIBC geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioenverplichtingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleid van het pensioenfonds en de risico's die het pensioenfonds bij de uitvoering van zijn taken loopt. Voor de wijze waarop deze risico's zijn afgedekt en een kwantificering van deze risico's wordt verwezen naar de paragraaf "Financiële risico's" in de jaarrekening.

Beleid en risicobeheer

Het Bestuur heeft zijn beleid in de Actuariële en Bedrijfs Technische Nota (ABTN) verwoord. Algemene leidraad voor het uitvoeren van de beheertaken is risicomijdend operationeel management. Het Bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- ALM-beleid en duration matching;
- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- toeslagbeleid;
- herverzekeringsbeleid en
- beleid ten aanzien van uitbesteding.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's. In 2014 heeft een update van de ALM studie plaatsgevonden als onderdeel van het pensioen herzieningstraject.

De invloed van deze sturingsmiddelen op de financiële positie van PF NIBC wordt jaarlijks geëvalueerd. Bij deze evaluatie spelen zowel de huidige als de toekomstige financiële positie een rol.

Om te toetsen of het beleid op lange termijn tot de gewenste ontwikkeling leidt is het beleidskader 2015 doorgerekend, zoals door de betrokken partijen in het pensioen akkoord is gesloten. Vastgesteld is dat op basis van de nieuwe afspraken over de financiële opzet de doelstellingen worden behaald. Daarnaast is in 2015, op basis van de ALM-studie door PF NIBC, gezamenlijk met de sociale partners, de risicohouding vastgesteld.

PF NIBC heeft een crisisplan opgesteld waarin een beschrijving wordt gegeven van de maatregelen die het Bestuur op korte termijn effectief kan inzetten indien de dekkingsgraad zich bevindt op of zeer snel beweegt richting kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. Daarnaast heeft PF NIBC de door haar uitgevoerde integrale risico analyse opgenomen in het hoofdstuk Risicomanagement van de ABTN.

Het risicomodel van DNB bevat voor een aantal risicocategorieën vastgestelde scenario's ('schokken'). De hoofdletter 'S', aangevuld met een nummer achter een aantal risicocategorieën vertegenwoordigt de code die DNB in het risicomodel voor de desbetreffende risicocategorie hanteert. Bij de berekening van het vereist eigen vermogen (VEV) past PF NIBC de standaardmethode toe op basis van de zogenaamde wortelformule ($S1$ t/m $S6$). Kwantitatieve en kwalitatieve toelichtingen van deze risico's zijn opgenomen in de "risicoparagraaf" in de jaarrekening. Het VEV wordt berekend op basis van zowel de feitelijke als de strategische beleggingsmix. De strategische beleggingsmix wordt voor de vaststelling van het VEV gehanteerd.

Financiële risico's

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico voor een pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen die door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van een pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele toeslagverlening over de opgebouwde aanspraken en ingegane pensioenen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten vermindert. Het solvabiliteitsrisico bestaat uit de volgende risicocategorieën:

- Renterisico (S1);
- Zakelijke waarden risico (S2);
- Valuta risico (S3);
- Grondstoffenrisico (S4);
- Kredietrisico (S5), en
- Verzekeringstechnisch risico (S6).

S1 t/m S6 vormen samen het Vereist Vermogen. Daarnaast worden de overige risico componenten die over financieel risico vormen in ogenschouw genomen:

- Liquiditeitsrisico (S7);
- Concentratierisico (S8);
- Operationeel risico (S9);
- Actief beheer risico (S10).

Renterisico (S1)

Pensioenfondsen kennen doorgaans een langere looptijd voor hun verplichtingen dan voor hun bezittingen. Vanwege deze mismatch loopt een fonds een renterisico. Immers bij een rentedaling zullen de verplichtingen sterker in waarde toenemen dan de bezittingen. Het standaardmodel van DNB bevat voorgeschreven rentescenario's (verschuiving van actuele rentetermijnstructuur via voorgeschreven rentefactoren) om het VEV voor dit risico te bepalen. Om de aanwezige mismatch te beperken, heeft PF NIBC het renterisico door middel van swapfondsen en obligaties gedeeltelijk afgedekt. De gestelde bandbreedte voor strategische rente afdekking is 50%-70%. Op basis van de door PF NIBC gehanteerde methode (Basis Point Value Methode) op swapcurve bedroeg de renteafdekking ongeveer 52%. Derhalve binnen de gestelde bandbreedte.

Zakelijke waarden risico (S2)

De waarden van aandelen en onroerende zaken zijn onderhevig aan marktfluctuaties. Fondsen die een deel van hun vermogen in dergelijke zakelijke waarden hebben belegd, lopen hierdoor bewust risico. Om het zakelijke waarden risico te beheersen kent PF NIBC een strategische allocatie van 20%-40% in de zakelijke waarden. Ultimo 2015 had PF NIBC een allocatie in zakelijke waarden van 31%. Het risico wordt door passief te beleggen in indexfondsen verkleind. Hierbij is tevens gekozen voor spreiding over sectoren en regio's.

Valutarisico (S3)

Valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen in vreemde valuta als gevolg van veranderingen van vreemde valutakoersen verslechtert. De kans dat de wisselkoers van vreemde valuta ten opzichte van de euro verslechtert betekent een risico voor een pensioenfonds, omdat de verplichtingen veelal in euro's luiden en bezittingen (deels) in vreemde valuta. Dit risico is van belang voor zowel directe posities in een vreemde valuta, als voor beleggingen die gewaardeerd zijn in een andere valuta. Het beleid van PF NIBC is om het valutarisico van koersbewegingen in USD, GBP en JPY af te dekken voor de beleggingen in het wereldaandelenfonds. Hiermee worden de valuta effecten voor de beleggingen in dit fonds grotendeels (80%) afgedekt door

op drie maandsbasis valutahedges af te sluiten. Daarnaast belegt PF NIBC voor een beperkt deel in een Emerging Markets fonds. De valuta in dit fonds zijn bewust niet afgedekt (voor zover dit al mogelijk zou zijn), omdat valutaresultaten onderdeel zijn van de resultaatverwachtingen van dit fonds.

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt. PF NIBC heeft ervoor gekozen om niet in deze assetclass te beleggen en volgt dit risico niet actief.

Kredietrisico (S5)

Bij kredietrisico komt het effect van de kredietwaardigheid van de tegenpartij tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze spread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid, risicovrij, tot uitkering zal komen. PF NIBC volgt de kredietwaardigheid van haar beleggingen nauwgezet.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Naast de financiële risico's staat een pensioenfonds aan verzekeringstechnische risico's bloot. Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). De sterftetrend zelf dient te worden meegenomen bij de bepaling van de voorziening voor risico fonds. Het beleid van PF NIBC is dat de meest recente prognoses van het AG op het gebied van overlevingstafels worden gevolgd. Voor het boekjaar 2016 betekent dit dat de prognosetafel 2014 (startjaar 2016) van toepassing is verklaard. Daarnaast vindt er een correctie plaats op basis van procentuele ervaringssterfte. PF NIBC hanteert de ervaringssterfte van "inkomensklasse hoog". Hiermee tracht PF NIBC de verzekeringstechnische risico's zoveel mogelijk te mitigeren.

De bovenstaande risicocomponenten (S1 t/m S6) vormen samen het vereist vermogen. Daarnaast worden ook de overige risicocomponenten in ogenschouw genomen die een financieel risico kunnen vormen, S7 t/m S10 achtereenvolgens het liquiditeitsrisico, concentratierisico, operationeel risico en risico actief beheer.

Liquiditeitsrisico (S7)

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Daarnaast belegt PF NIBC alleen in beleggingsfondsen met een goede verhandelbaarheid.

Concentratierisico (S8)

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sector gebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico. Door de spreiding van de beleggingen van PF NIBC over sectoren en regio's wordt het concentratierisico verkleind.

Operationeel risico (S9)

Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, fouten van mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling. Voor deze operationele risico's geldt wel dat een verregaande reductie onevenredig veel inspanning

en kosten met zich mee kan brengen. De operationele uitvoering geschiedt door AZL N.V. en Nationale-Nederlanden Investment Partners BV. Deze partijen hebben een ISAE3402 rapportage. Door het overleggen van deze rapportage toont de derde partij aan het pensioenfonds én aan de accountant van het pensioenfonds aan, dat de uitvoering 'in control' is. Het overleggen van de ISAE3402 rapportage komt tevens tegemoet aan de Beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfonds' waarin DNB heeft vastgesteld dat een pensioenfonds dat zijn administratie aan een uitvoerder uitbesteedt verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie. Ook de vermogensbeheerders Kasbank en BlackRock kennen beheersprocessen en SLA-rapportages. Daarnaast wordt in de beleggingsadministratie de posities gecontroleerd.

Actief beheer Risico (S10)

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger risico actief beheer. Dit verhoogd risico komt tot uitdrukking in een verhoogde schok voor de betreffende categorie. PF NIBC voert een deel van de vastrentende portefeuille in eigen beheer uit op basis van een "buy and hold strategie" en sluit hiermee goed aan bij het passieve mandaat dat is ondergebracht bij BlackRock. Het actief beheer risico is door de gekozen constructie vrijwel nihil.

Overiger risico's

Inflatierisico

PF NIBC kent een voorwaardelijk toeslagenbeleid en communiceert dit beleid, conform wettelijk voorgeschreven formuleringen, naar alle deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden. Door die communicatie is de kans zeer gering dat verwachtingen worden gewekt en juridische claims moeten worden gehonoreerd. Aangetoond is dat het toeslagenbeleid, ook in financieel mindere tijden, consequent wordt uitgevoerd.

PF NIBC belegt niet in specifieke producten die gelinkt zijn aan de ontwikkeling van inflatie. Wel heeft PF NIBC bewust gekozen voor een gedeeltelijke renteafdekking, hetgeen een dempende werking heeft op het inflatierisico.

Sponsorrisico

PF NIBC heeft een directe economische en contractuele band met de werkgever als sponsor van het pensioenfonds. Deze afhankelijkheid vertaalt zich in risico's voor het pensioenfonds, de zogenaamde sponsorrisico's. Voorbeelden van sponsorrisico's zijn ondermeer: faillissementsrisico, betalingsonmacht van de sponsor veroorzaakt door negatieve ontwikkelingen bij de sponsor, financieringsrisico, beëindiging van de relatie met de sponsor en belangenverstremming tussen het pensioenfonds en de sponsor. Bij PF NIBC is het sponsorrisico ook beschreven in het crisisplan.

Omgevingsrisico

Hieronder worden risico's verstaan als gevolg van externe veranderingen. Gedacht kan worden aan de toegenomen maatschappelijke wens om duurzaam te beleggen.

Uitbestedingsrisico

Het Bestuur heeft met behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het Bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het Bestuur heeft voorts geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen e.d. Daardoor ontbreekt eveneens zicht op de werkelijke uitvoeringskosten. Het Bestuur erkent voorts dat aan de uitbesteding het risico van discontinuïteit van de dienstverlening door AZL N.V. is verbonden. Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert PF NIBC zich volledig

aan de regelgeving van DNB op het gebied van uitbesteding. PF NIBC beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de PW bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In een SLA worden ten minste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie- en procuratiesystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie.

Voor wat betreft de uitbestedingsrisico's kan worden opgemerkt dat het Bestuur met AZL N.V. over de dienstverlening inclusief de SLA overleg heeft gevoerd. Om aan de behoefte van haar klanten aan zekerheid en daarmee aan kwaliteitsgaranties tegemoet te komen, heeft AZL N.V. een ISAE3402 rapportage verstrekt. Ten behoeve van deze ISAE3402 rapportage zijn in eerste instantie de processen nauwgezet onderzocht en duidelijk en gedetailleerd beschreven. Aan de processen zijn beheersingsdoelstellingen gekoppeld met betrekking tot de juistheid, volledigheid en betrouwbaarheid. De externe accountant van AZL heeft gecontroleerd of de beheersingsdoelstellingen op alle punten goed zijn gewaarborgd.

Voorts wordt het Bestuur door middel van periodieke rapportages van zowel de uitvoeringsorganisatie alsmede van externe adviseurs in staat gesteld om de risico's en fondssituatie goed te monitoren.

IT risico

De informatietechnologie is een belangrijke risicocategorie voor pensioenfondsen. Omdat het merendeel van de fondsen de IT heeft uitbesteed, is dit risico tot een uitbestedingsrisico geworden. Dit geldt ook voor PF NIBC. Het risico wordt gemanaged als omschreven bij het uitbestedingsrisico.

Integriteitsrisico

DNB verstaat hieronder het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, de medewerkers dan wel van de leiding, een en ander in het kader van wet- en regelgeving en maatschappelijke en door het fonds opgestelde normen. Bij de beheersing van dit risico kan gedacht worden aan onder meer gedragscodes en procesmatige waarborgen.

PF NIBC heeft een gedragscode en een compliancebeleid. Beide zijn een wettelijke verplichting en DNB ziet actief toe op naleving. Daarnaast toetst DNB nieuwe bestuursleden op geschiktheid deskundigheid en integriteit.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het fonds maatregelen treffen. Eén risico is dat de fondsstukken niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een ander risico is dat men als fondsbestuurder in persoon kan worden aangesproken. Een derde risico betreft het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid. Dit maakt het fonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft het niet of onduidelijk communiceren naar partijen. Een vijfde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren door partijen die het fonds heeft ingehuurd. Met betrekking tot bovengenoemde risico's heeft het Bestuur de volgende maatregelen genomen:

- PF NIBC heeft Mercer (Nederland) B.V. als bestuursadviseur aangesteld. Mercer (Nederland) B.V. toetst bij wetswijzigingen de fondsstukken en stelt waar nodig wijzigingen voor aan het Bestuur.
- PF NIBC heeft een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten.
- PF NIBC ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.
- PF NIBC werkt volgens een communicatieplan. Dit plan bewaakt de wettelijk verplichte communicatiemomenten. Naast deze vereisten heeft het PF NIBC eigen communicatiedoelstellingen.

- Met alle ingehuurd partijen zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft PF NIBC activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme van controle van de ene door de andere partij ontstaat.
- Jaarlijks vinden er controles plaats door de actuaire en de accountant. Materiële onvolkomenheden worden door hen gerapporteerd. Het Bestuur zorgt ervoor dat zij voldoende kennis en kunde bezit om haar verantwoordelijkheid te dragen.

De hierboven genoemde risico's zijn niet limitatief maar de juiste afdekking van deze genoemde risico's geven wel een indicatie over de juridische weerbaarheid.

Ontwikkelingen Pensioengebied 2015

Naast het reeds uitgebreid behandelde nieuw Financieel Toetsingskader is er nog een groot aantal ontwikkelingen relevant voor het Pensioenfonds.

Wetsvoorstellen uitbetaling pensioen in pensioeneenheden en variabele pensioenuitkering

Het Kabinet wil wetswijzigingen doorvoeren voor de uitkeringsfase van beschikbare premieregelingen. Daartoe heeft ze een wetsvoorstel ingediend. Tegelijkertijd heeft Tweede Kamerlid Ladders een initiatiefwetsvoorstel ingediend over hetzelfde onderwerp, dat echter in uitwerking verschilt.

Volgens de huidige wetgeving moet het kapitaal dat werknemers hebben opgebouwd bij pensionering worden omgezet in een vaste uitkering.

De regering heeft het voornemen om dit systeem zodanig te wijzigen dat de gepensioneerde beleggingsrisico kan blijven lopen, zij het met enige beperkingen. Daarmee kan het omzettingsrisico verminderd worden. Ook zou het tot gemiddeld hogere pensioenen voor de werknemers moeten leiden dan zij bij pensionering zouden krijgen bij aankoop van een vast pensioen voor het gespaarde pensioenkapitaal. Daarnaast wordt het ook mogelijk gemaakt om de risico's van langer leven dan verondersteld met elkaar te delen en om eventueel resultaat dat ontstaat door meer of minder overlijdensgevallen dan verondersteld (sterfteresultaat) met elkaar te delen. Het wetsvoorstel van het kabinet handhaaft de huidige systematiek, maar introduceert ook een nieuwe systematiek onder de naam variabele pensioenuitkering. Daarbij kan al in de pensioenregeling worden bepaald of de uitkering te zijner tijd vast of variabel is, maar de werknemer krijgt bij pensionering het wettelijk recht om te switchen. Een pensioenuitvoerder hoeft overigens niet beide mogelijkheden te bieden. De werknemer kan daarvoor ook het pensioen aankopen bij een andere pensioenuitvoerder.

De aanvangshoogte van de variabele uitkering is afhankelijk van bepaalde veronderstellingen, waaronder de veronderstelde rekenrente. Het wetsvoorstel noemt dit de projectierente. De regels over die projectierente worden uitgewerkt in lagere regelgeving.

Versnelde invoering AOW

Het wetsvoorstel tot versnelde invoering van de AOW treedt op 1 januari 2016 in werking.

Dit voorstel geeft uitvoering aan het regeerakkoord van het Kabinet Rutte II, waarin is opgenomen dat de AOW-leeftijd vanaf 2016 geleidelijk wordt verhoogd naar 66 jaar in 2018 en 67 jaar in 2021 en vervolgens is gekoppeld aan de stijging van de levensverwachting. Na 2015 wordt een versnelling aangebracht in het tempo waarmee de AOW-leeftijd wordt verhoogd als gevolg van de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd (Wet VAP). De AOW-leeftijd wordt vanaf 2022 op gezette tijden aangepast aan de stijging van de gemiddelde resterende levensverwachting op 65-jarige leeftijd in stappen van drie maanden per jaar.

Gefaseerde inwerkingtreding Wet pensioencommunicatie

Deze wet is per 1 juli 2015 (gedeeltelijk) in werking getreden. Hierbij een kort overzicht van de gefaseerde inwerkingtreding: Eerste fase: Per 1 juli 2015 kan worden gestart met de nieuwe mogelijkheden voor digitale communicatie. Met de inrichting van pensioen 1-2-3 hoeft nog niet te worden gestart maar het mag wel. Dit is tevens de startdatum voor de uitbreiding van het pensioenregister.

Tweede fase: Vanaf 1 januari 2016 geldt de nieuwe vormgeving voor uniforme pensioenoverzichten voor deelnemers. Deze hebben betrekking op de opgebouwde aanspraken. Het te bereiken pensioen gaat via het pensioenregister weergegeven worden. Vanaf 1 juli 2016 geldt de verplichting om bepaalde informatie via de website van de pensioenuitvoerder beschikbaar te stellen. Pensioen 1-2-3 (o.a. de startbrief nieuwe stijl) wordt ook per 1 juli 2016 verplicht.

Derde fase: In de loop van 2017 zal het toekomstig ouderdomspensioen in het pensioenregister in drie scenario's worden weergegeven. Een pessimistisch, neutraal en een optimistisch scenario. Tevens worden pensioengerechtigden in het pensioenregister opgenomen.

Pensioen 1-2-3 bestaat uit respectievelijk de hoofdkenmerken van de regeling, verdere verdieping daarvan en de (fonds)documenten. Laag 1 zal door de werkgever gebruikt kunnen worden in het arbeidsvoorwaardengesprek. Bovendien zal deze laag de startbrief vervangen. De lagen kunnen digitaal verstrekt worden tenzij de deelnemer daar bezwaar tegen maakt.

De nieuwe wet kent open normen. De informatie die de pensioenuitvoerder verstrekt moet correct, duidelijk en evenwichtig zijn en tijdig worden verstrekt. Tevens moet een en ander aansluiten op de behoefte van de deelnemers en inzicht geven in keuzemogelijkheden en belangrijke gebeurtenissen.

Invoering Algemeen Pensioenfonds

Vanaf 1 januari 2016 kennen we een nieuwe pensioenuitvoerder; het algemeen pensioenfonds -APF.

Een APF is een pensioenfonds. Er zijn echter belangrijke verschillen. Een ondernemingspensioenfonds mag slechts voor één onderneming of groep van ondernemingen werken. Een APF kent die beperking niet. Daarnaast houdt een ondernemingspensioenfonds één pensioenvermogen aan voor alle pensioenregelingen die zij beheert, terwijl een APF afgescheiden pensioenvermogens kan creëren, zogenoemde collectiviteitskringen. Het APF kan daarbij pensioenregelingen van ondernemingen bundelen binnen collectiviteitskringen, maar ook voor een onderneming een aparte collectiviteitskring creëren. Omdat een APF een pensioenfonds is, kan zij pensioenen verlagen als het pensioenvermogen beneden een bepaald wettelijk minimum komt. In tegenstelling tot een ondernemingspensioenfonds wordt dat bij een APF per collectiviteitskring bekeken. Het kan dus voorkomen dat de pensioenen in regeling A bij een APF wel worden verlaagd, terwijl die in regeling B niet worden verlaagd, omdat deze regelingen ieder in een ander afgescheiden pensioenvermogen van het APF vallen. Daarmee is ook gelijk een belangrijk verschil met een verzekeraar gegeven. Een pensioenfonds –en dus ook een APF– kan pensioenen verlagen; een verzekeraar kan dat niet. Naar verwachting zal dat dus ook tot een andere premiestelling leiden. Daar staat dan natuurlijk wel een hoger risico voor werknemers tegenover. De medezeggenschap bij een pensioenfonds is veel groter dan bij een verzekeraar. Naast direct medezeggenschap in organen van een APF kan daarbij ook gedacht worden aan het feit dat een pensioenfonds rekening moet houden met de risicohouding van deelnemers. Zodra er APF'en actief zijn op de markt, kan een APF wellicht een aantrekkelijk alternatief zijn voor de onderbrenging van een pensioenregeling.

Instemmingsrecht ondernemingsraad voor pensioenregelingen gaat wijzigen

Op 23 december 2015 is een wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer, genaamd 'Wijziging van de Wet op de ondernemingsraden en de Pensioenwet in verband met de bevoegdheden van de ondernemingsraad inzake de arbeidsvoorwaarde pensioen'. Met dit wetsvoorstel wordt beoogd de ondernemingsraad een instemmingsrecht te geven bij iedere vaststelling, wijziging of intrekking van een collectieve pensioenregeling, ongeacht bij welke pensioenuitvoerder deze is ondergebracht.

Uiteraard geldt dat niet voor verplichtgestelde deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds. Ook blijft de uitzondering gelden dat de ondernemingsraad geen instemmingsrecht heeft als de pensioenregeling inhoudelijk in een cao is geregeld.

Ter voorkoming van onduidelijkheid wordt geregeld dat zaken die in een uitvoeringsovereenkomst worden opgenomen ook onder dat instemmingsrecht vallen, voor zover zij van directe invloed zijn op de inhoud van de pensioenregeling, waaronder in ieder geval premievaststelling en toeslagverlening.

Ten slotte geldt het instemmingsrecht ook als een ondernemer een pensioenregeling buiten Nederland wil onderbrengen.

Nieuwe procedureregels wettelijk recht op waardeoverdracht

De langverwachte nieuwe procedureregels voor het wettelijk recht op waardeoverdracht zijn eindelijk gepubliceerd. Hiermee veranderen de regels bij wettelijke (individuele) waardeoverdrachten. Vanaf 1 januari 2015 geldt namelijk geen 6-maandstermijn meer voor de deelnemer om waardeoverdracht aan te vragen. De overdrachtsdatum is vanaf 3 december 2015 de datum waarop de deelnemer een opgave heeft gevraagd van zijn over te dragen aanspraken. Daarmee wordt voorkomen dat de overnemende of overdragende uitvoerder dus jarenlang moet corrigeren in de tijd en het kan calculerend gedrag van de deelnemer voorkomen. Als vóór 3 december 2015 reeds een opgave van de waardeoverdracht is verstrekt aan de deelnemer door de uitvoerder, geldt nog steeds de datum waarop de deelneming is aangevangen.

Voor deelnemingen die vóór 2015 zijn aangevangen blijft de termijn van 6 maanden gelden. Na 6 maanden is het recht op waardeoverdracht naar de regeling waarin de werknemer deelneemt dus verspeeld. Verder geldt er vanaf 2015 geen verplichting meer mee te werken aan waardeoverdracht als de bijbetaling door de werkgever uitgaat boven zowel € 15.000 als 10% van de overdrachtswaarde. Dit geldt ongeacht de vraag of sprake is van een grote of kleine werkgever. Voor deelnemingen die vóór 2015 zijn aangevangen gelden de oude regels, hetgeen betekent dat bovengenoemde bijbetalingsgrens alleen geldt als het een zogenoemde kleine werkgever (voor de sociale verzekeringen) betreft.

Nieuwe pensioenstelsel staat in de startblokken

Op 18 december 2015 heeft het kabinet haar werkprogramma ten aanzien van de herziening van het pensioenstelsel gepubliceerd. Dit werkprogramma laat zien welke vraagstukken en oplossingsrichtingen de komende maanden zullen worden onderzocht en uitgewerkt. En wat dat gaat opleveren voor de uitwerkingsnota die het kabinet voor de zomer van 2016 aan de Tweede Kamer zal sturen. In deze uitwerkingsnota zal het kabinet geen blauwdruk schetsen van een toekomstig pensioenstelsel, maar wel een aantal concrete varianten uitwerken. Het kabinet heeft vier richtinggevende hoofdlijnen samengesteld:

- Pensioen voor alle werkenden (ook ZZP'ers). Het kabinet wil alle werkenden ondersteunen bij de opbouw van een toereikend aanvullend pensioen; niet te weinig maar ook niet te veel. Dit vraagt om een gedifferentieerde aanpak.
- Afschaffing doorsneesystematiek omdat deze tot ongewenste herverdeling leidt tussen diverse groepen (jong/oud, hoog/laag opgeleid etc.). Het kabinet wil overgaan op een actuariële correctere manier van pensioenopbouw, mits overgang vanuit de huidige systematiek zorgvuldig kan worden vormgegeven. Zij heeft daarbij de voorlopige voorkeur voor een systeem van leeftijdsonafhankelijke premies en degressieve pensioenopbouw. Dat geldt dan ook voor 'beschikbare premiereregelingen (flat rate)'. De overstap op een andere manier van pensioenopbouw gaat gepaard met grote effecten die evenwichtig en transparant moeten worden verdeeld. Hiertoe wil het kabinet in nauw overleg met sociale partners en pensioensector een transitiepad ontwikkelen. Het kabinet heeft 2020 genoemd als het jaar waarin de overstap plaats zou kunnen vinden.
- Transparanter en eenvoudiger. De pensioenregelingen die in Nederland het meest voorkomen –de zogenoemde uitkeringsovereenkomst en de premieovereenkomst– hebben beide sterke punten maar ook belangrijke bezwaren. Er is behoefte aan een nieuwe vorm voor de pensioenovereenkomst. Een regeling die transparant is, omdat hij in beginsel dient uit te gaan van de opbouw van persoonlijke pensioenvermogens, maar die tegelijkertijd ruimte biedt voor collectieve risicodeling.
- Meer maatwerk en meer keuzes. Het kabinet is voorstander van een combinatie van meer maatwerk en keuzemogelijkheden, zodat pensioenregelingen beter aansluiten op de specifieke omstandigheden en voorkeuren van deelnemers. Het kabinet gaat verkennen welke mogelijkheden er zijn voor maatwerk op het gebied van inleg, beleggen en opnemen van pensioen. Daarbij zal ook worden gekeken naar combinaties met zorg en wonen.

Terug-en vooruitblik

Het doel van PF NIBC is conform de statuten: "het treffen van voorzieningen in de vorm van pensioen ten bate van deelnemers of gewezen deelnemers en bij overlijden achter te laten betrekkingen zulks al dan niet door middel van overeenkomsten levensverzekering met een (of meer) door de werkgever goedgekeurde maatschappij(en) van levensverzekering en voorts al datgene te verrichten in de ruimste zin genomen, met het voorafgaande in verband staat of daartoe bevorderlijk kan zijn."

Gegeven deze doelstelling streeft PF NIBC naar het op lange termijn nakomen van de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten. Het algemene beleidsuitgangspunt van het te voeren beleid is om de pensioenregeling, inclusief beleidsmatig gewenste indexaties, onder een breed scala van omstandigheden uit te voeren tegen een stabiele premie.

Het afgelopen jaar was in veel opzichten uitdagend. Ondanks de bewegingen op de financiële markten is PF NIBC in staat gebleken de gestelde nominale doelstelling te bereiken.

Het jaar 2015 heeft in het teken gestaan van de implementatie van de nieuwe pensioenregeling en implementatie van het nFTK.

Het jaar 2016 zal vooral in het teken staan van een verdere optimalisatie van processen van en rondom het pensioenfonds.

Naar aanleiding van de ontwikkelingen op de financiële markten doet het Bestuur geen verdere uitspraken over de vooruitzichten voor het jaar 2016.

Verslag Verantwoordingsorgaan

Verklaring Verantwoordingsorgaan

Doel

Het Verantwoordingsorgaan focust zich op de algemene informatie die gedurende het jaar wordt verstrekt door het (bestuur van het) Pensioenfonds zelf. Alle schriftelijke stukken die in het bestuur aan de orde komen, zoals notulen, memo's en adviezen, alsmede de reguliere rapportages van onder andere de externe accountant, de actuaris en de certificerende actuaris, worden aan het Verantwoordingsorgaan ter beschikking gesteld. Het Verantwoordingsorgaan wordt ook betrokken bij meer incidentele gebeurtenissen zoals bijvoorbeeld de periodieke toetsing van het Pensioenfonds door de Visitatiecommissie, rapportages naar aanleiding van ALM-studies etc.

Indien daar aanleiding voor is en/ of daarom wordt gevraagd, brengt het Verantwoordingsorgaan adviezen uit. Ook het uitbrengen van ongevraagd advies behoort nadrukkelijk tot de mogelijkheden indien het Verantwoordingsorgaan dit gewenst acht.

De adviezen van het Verantwoordingsorgaan richten zich op de vraag of, naar de mening van het Verantwoordingsorgaan, het bestuur van het Pensioenfonds bij haar formuleren en uitvoeren van haar beleid op een voldoende en evenwichtige wijze rekening houdt/ heeft gehouden met de belangen van alle (ex-)deelnemers van het fonds. Het Verantwoordingsorgaan geeft daarnaast haar oordeel over het handelen van het bestuur over het afgelopen jaar en de beleidskeuzes naar de toekomst.

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit vier leden. Naast vertegenwoordigers voor de inactieven/ gepensioneerden en de werkgever hebben twee vertegenwoordigers namens de actieven/ werknemers zitting in het Verantwoordingsorgaan.

Oordeel

Na de introductie van de nieuwe pensioensystematiek in 2014 is in het verslagjaar de nieuwe regeling verder geïmplementeerd. Het Verantwoordingsorgaan is inhoudelijk tevreden over de resultaten die daarbij geboekt zijn. Daarentegen stelt het Verantwoordingsorgaan ook vast dat de duur van de implementatie lang is geweest. De in vele opzichten complexe materie heeft veel tijd en aandacht gevergd van het bestuur, haar adviseurs en andere betrokkenen. Dat de implementatie hierdoor een langdurig proces is gebleken is naar de mening van het Verantwoordingsorgaan begrijpelijk en verklaarbaar. Niettemin is daarmee het risico ontstaan dat betrokkenen, m.n. actieve medewerkers, het zicht op de al eerder aangekondigde veranderingen wellicht deels hebben verloren. Hoewel het Verantwoordingsorgaan meent dat de communicatie rondom de veranderingen adequaat is geweest, juicht ze daarom de voorgenomen vernieuwing van het communicatie-plan van harte toe. Ten aanzien van de implementatie van de nieuwe pensioenregeling is het Verantwoordingsorgaan door het bestuur gevraagd te adviseren over het instellen van een PPI. Het Verantwoordingsorgaan heeft daarop positief geadviseerd.

Ten aanzien van de dekkingsgraad is het Verantwoordingsorgaan met het Bestuur bezorgd over de ontwikkeling daarvan, merendeels als gevolg van de langdurig lage rente. Net als vorig jaar merkt het Verantwoordingsorgaan op dat de aanhoudend lage rente een factor is die niet tevoren te voorzien was en als externe factor op zich niet volledig beheersbaar is door het Pensioenfonds. In dit kader is het Verantwoordingsorgaan, evenals vorig jaar, dan ook van mening dat het bestuur, daarin gesteund door de beleggingscommissie, voldoende grip op en inzicht in het vermogensbeheer heeft om te voldoen aan de prudent-personregel met betrekking tot het

beleggingsbeleid. Deze visie wordt ondersteund door de waarmede actuaris en zijn (concept)rapportage over boekjaar 2015 op dit punt, alsmede door de visie van de Visitatie-commissie. In het licht van het beleggingsbeleid is het Verantwoordingsorgaan betrokken geweest in de bespreking van het Pensioenfonds met de sociale partners ten aanzien van de vaststelling van het risico-beleid van het Pensioenfonds.

Het Verantwoordingsorgaan waardeert de inspanningen van het bestuur om actiever te communiceren. De website, die steeds actueel is, is daarvan een goed voorbeeld. Anderzijds bemerken wij dat de interesse van (actieve) deelnemers nog steeds beperkt lijkt te blijven. Het Verantwoordingsorgaan ondersteunt dan ook van harte een verdere uitwerking c.q. vernieuwing van het communicatieplan.

Het Verantwoordingsorgaan was in 2015 betrokken bij de selectie van de nieuwe Visitatiecommissie en heeft bij de opdrachtverstrekking input kunnen geven. Met betrekking tot de rapportage van de Visitatiecommissie is het Verantwoordingsorgaan verheugd te kunnen vaststellen dat de diepgang van de visitatie is toegenomen en met name ook concrete(re) aandachtspunten heeft opgeleverd. Verder heeft het Verantwoordingsorgaan kennis genomen van de reactie van het bestuur op de visitatie en de aanbevelingen en merkt op dat het bestuur actie neemt waar dat nodig is. Naar aanleiding van een concrete aanbeveling van de Visitatiecommissie zal het Verantwoordingsorgaan graag met het bestuur overleggen over een opleidingsplan voor de leden van het Verantwoordingsorgaan. Ten aanzien van de opmerkingen over de diversiteit in het Verantwoordingsorgaan heeft het Verantwoordingsorgaan kennis genomen van de opmerkingen en neemt zich voor in geval van een vacature te zullen trachten de diversiteit verder te versterken.

Naar de mening van het Verantwoordingsorgaan heeft het Pensioenfonds adequaat ingespeeld op de laatste ontwikkelingen rondom pensioenen in het algemeen en die rondom Pensioenfondsen in het bijzonder. Die ontwikkelingen staan niet bepaald stil en het Verantwoordingsorgaan volgt met grote interesse de discussies daarover in het bestuur en stelt zich, waar nodig of wenselijk, graag bereid daarin een rol te vervullen.

Het algemeen oordeel van het Verantwoordingsorgaan is dat het bestuur van het Pensioenfonds haar statutaire en wettelijke taken over het afgelopen jaar naar behoren heeft vervuld en op evenwichtige wijze rekening heeft gehouden met de belangen van alle stake-holders. Tevens is het Verantwoordingsorgaan van mening dat zij haar taken naar behoren heeft kunnen uitvoeren op basis van de beschikbaar gestelde informatie.

Reactie Bestuur op Verklaring Verantwoordingsorgaan

Het bestuur is het verantwoordingsorgaan zeer erkentelijk voor alle werkzaamheden over het verslag jaar 2015.

Het bestuur herkent de relatief lange doorlooptijd voor de implementatie van de nieuwe regeling en onderkent het mogelijk daarmee samenhangende risico dat de actieve werknemers het zicht op de gevolgen voor hun pensioen hebben verloren. Een dergelijk implementatie traject vergt een goede balans tussen tijdigheid en zorgvuldigheid, waarbij het bestuur het laatste vooropgesteld heeft.

Met de implementatie van Pensioen 123 per 1 juli 2016 en het binnenkort versturen van de UPOs met de gevolgen van de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2015 zou het zicht op de gevolgen voor de actieve deelnemers verbeterd moeten worden.

Verslag van de Visitatiecommissie

Samenvatting Bevindingen Visitatie 2015

1. Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds NIBC (hierna: het Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie, na advies van het Verantwoordingsorgaan (VO) van het Fonds, de opdracht gegeven tot de uitvoering van een visitatie bij het Fonds in het kader van een driejaarscyclus van visitaties zoals met het Fonds is overeengekomen. De beoordelingsperiode van deze visitatie strekt zich uit tot de voor de visitatiecommissie beschikbare informatie met betrekking tot de periode tot ultimo december 2015. De vorige visitatie betrof de periode eerste kwartaal tot en met het derde kwartaal 2014, en werd eveneens door VCHolland uitgevoerd.

De visitatiecommissie heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds.

De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Naast de hierboven omschreven wettelijke taak van de visitatiecommissie heeft het bestuur gevraagd bijzondere aandacht te schenken aan de wijze waarop het Fonds de implementatie van het nFTK ter hand heeft genomen.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de visitatiecommissie. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek door DNB naar de uitvoering van visitaties heeft VCHolland de rapportage aangescherpt door meer expliciet in te gaan op de gehanteerde normen, de bevindingen en het oordeel.

2. Oordeel/Bevindingen

In algemene zin oordeelt de visitatiecommissie positief over de wijze waarop het Fonds wordt bestuurd en is van mening dat het Fonds "in control" is.

a. Follow up vorige visitatie (2012)

Het Fonds heeft een systematische aanpak gehanteerd om de aanbevelingen uit de vorige visitatie op te volgen. Van enkele aanbevelingen was de opvolging ten tijde van deze visitatie nog onderhanden. Een enkele aanbeveling die nog niet is nageleefd (zelfevaluatie onder externe begeleiding) betreffen een afwijking van de Code Pensioenfonds. De visitatiecommissie beveelt aan om gestructureerd alle afwijkingen in kaart te brengen zodat de volledigheid van de uitleg in het jaarverslag beter is gewaarborgd.

b. Algemene gang van zaken

Continuïteit

Het Fonds heeft de afgelopen periode enkele aspirant-bestuursleden geworven. Naar het oordeel van de visitatiecommissie geeft dit een belangrijke bijdrage aan de continuïteit van het bestuur van het Fonds.

Implementatie nFTK

De visitatiecommissie heeft kennis kunnen nemen van de wijze waarop het Fonds de implementatie van het nFTK ter hand heeft genomen. Daarbij is het door DNB aangegeven tijdsschema gevolgd. De uit de implementatie nFTK voortvloeiende acties zijn door het bestuur genomen en voor zover noodzakelijk in de documentatie van het Fonds vastgelegd. Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd met betrekking tot de risicohouding.

Externe verslaggeving

De jaarrekening 2014 is voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring. De certificerend actuaaris heeft geconcludeerd dat de technische voorzieningen toereikend zijn vastgesteld en dat de vermogenspositie van het Fonds voldoende is. Op grond van de gevoerde gesprekken en de ontvangen documentatie is de visitatiecommissie van oordeel dat in materiële zin aan de externe rapportagenormen is voldaan, zij het dat enkele verbeteringen in de verslaggeving omtrent kosten vermogensbeheer eerst vanaf 2015 worden ingevoerd.

Overige onderwerpen

Met ingang van 2015 wordt een "bestemmingsfonds actieven" gevormd, dat niet wordt meegerekend in de beleidsdekkingsgraad. De visitatiecommissie beveelt aan, nader te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om dit bestemmingsfonds aan te wenden in relatie tot de regelgeving omtrent kostendekkende premie.

c. Governance

Implementatie wet versterking bestuur pensioenfondsen

Het Fonds heeft de visitatiecommissie specifiek verzocht om nader naar dit onderwerp te kijken. De visitatiecommissie is van oordeel dat deze implementatie goed is verlopen. Verbetering is nog mogelijk in de vorm van aanpassing van het reglement van de visitatiecommissie.

Algemene taak en waarborging goed pensioenbestuur

De visitatiecommissie is op grond van de overgelegde documentatie en gesprekken met het bestuur en het VO tot de conclusie gekomen dat het Fonds in algemene zijn voldoet aan de normen met betrekking tot beheerste en integere bedrijfsvoering en goed pensioenbestuur. De visitatiecommissie beveelt aan om de relatie tussen bestuur en verantwoordingsorgaan verder te formaliseren door het overleg gestructureerder vast te leggen.

Code Pensioenfondsen

Het Fonds leeft het grootste deel van de normen van de Code Pensioenfondsen na. De toets op de volledigheid van de uitleg van de niet nageleefde normen behoeft nog enige verbetering.

Missie, visie en strategie

Missie, visie en strategie zijn naar het oordeel van de visitatiecommissie helder geformuleerd en gecommuniceerd en zijn voldoende ingebed in het besturen van het Fonds.

Evenwichtige belangenbehartiging

Het Fonds is van mening dat met de wijze waarop de overeengekomen regeling wordt uitgevoerd, de belangen van alle betrokkenen evenwichtig worden behartigd. De visitatiecommissie onderschrijft deze conclusie.

d. Geschiktheid

Het Fonds beschikt over een recent geschiktheidsplan. Er wordt voldoende aandacht besteed aan de blijvende geschiktheid van de fondsorganen. Het geschiktheidsprofiel voor eventuele nieuw bestuursleden zou naar het oordeel van de visitatiecommissie gedetailleerder uitgewerkt kunnen worden voor de leden van de beleggingscommissie. Daarnaast beveelt de visitatiecommissie aan om een concreet opleidingplan met het VO af te spreken.

Tenslotte ziet de visitatiecommissie nog ruimte voor verbetering voor de wijze waarop de visie van het bestuur met betrekking tot het diversiteitsbeleid is vastgelegd.

e. Beleggingen

Het strategisch beleggingsbeleid is vastgelegd in de ABTN. De visitatiecommissie heeft kennis genomen van het beleggingsplan 2015 en van de verklaring beleggingsbeginselen. Er is een beleggingsadviescommissie die het bestuur adviseert. Naar het oordeel van de visitatiecommissie is sprake van een heldere organisatiestructuur.

De beleggingsstrategie van het Fonds is helder en zowel de beleggingscommissie als het bestuur zit kort op het proces.

Aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet is voldaan.

De visitatiecommissie ziet nog ruimte voor verbetering bij de wijze waarop de afwegingen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen worden vastgelegd.

f. Risico's

Het bestuur heeft de risico's in kaart gebracht en samengevat in de ABTN. Het bestuur is van mening dat de materiële risico's afdoende worden beheerst. Op grond van de overgelegde documentatie volgt de visitatiecommissie de mening van het Fonds.

g. Communicatie

Het Fonds beschikt over een eigen website. Voorgescreven informatie wordt tijdig verstrekt in naar het oordeel van de visitatiecommissie duidelijke en begrijpelijke bewoordingen. De verstrekte informatie is volledig en evenwichtig. De website moet nog worden aangevuld met een aantal documenten waaronder de verklaring beleggingsbeginselen.

Mei 2016

De visitatiecommissie

Gerrit Euverman

Herma Polee

Niek de Jager

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2015	2014
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Onroerende zaken	4.663	4.146
Zakelijke waarden	85.501	78.832
Vastrentende waarden	52.846	199.811
Derivaten	34.209	148
Geldmarktfondsen	111.276	0
	288.495	282.937
Beleggingen voor risico deelnemers [2]		
Onroerende zaken	72	48
Zakelijke waarden	13.455	13.539
Vastrentende waarden	14.916	14.924
Overige beleggingen en liquiditeiten	1.064	1.101
	29.507	29.612
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [3]	1.008	1.073
Vorderingen en overlopende activa [4]	1.064	1.215
Liquide middelen [5]	5.785	2.606
Totaal activa	325.859	317.443

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2015	2014
Eigen vermogen [6]	18.565	38.322
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [7]	268.591	246.916
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [8]	1.008	1.073
	269.599	247.989
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [9]	29.507	29.612
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]	6.492	779
Kortlopende schulden en overlopende passiva [10]	1.696	741
Totaal passiva	325.859	317.443

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2015	2014
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [11]		
Directe beleggingsopbrengsten ¹⁾	247	1.372
Indirecte beleggingsopbrengsten ¹⁾	295	46.671
Kosten van vermogensbeheer	-405	-333
	137	47.710
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [12]		
Directe beleggingsopbrengsten	23	131
Indirecte beleggingsopbrengsten	139	4.318
	162	4.449
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen [13]	-65	390
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [14]	8.033	11.400
Premiebijdragen voor risico deelnemers [15]	143	1.646
Saldo van overdrachten van rechten [16]	-1.094	-1.540
Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers [17]	-410	-1.446
Pensioenuitkeringen [18]	-4.764	-4.722

1) Voor omschrijving zie grondslagen.

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2015	2014
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [19]		
Pensioenopbouw	-7.375	-4.566
Indexering en overige toeslagen	0	-2.078
Rentetoevoeging	-420	-748
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	4.731	4.741
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	143	94
Wijzigen marktrente	-20.286	-45.647
Resultaat op sterfte	305	-8
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-70	-531
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.599	1.633
Overige mutaties	-377	51
Wijziging van actuariële grondslagen en/of methoden	75	-3.601
	-21.675	-50.660
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen [20]	65	-390
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [21]	105	-4.649
Herverzekering [22]	-404	-218
Pensioenuitvoeringskosten voor rekening pensioenfonds [23]	0	-1
Overige baten en lasten [24]	10	12.007
Saldo van baten en lasten	-19.757	13.976
Bestemming van het saldo		
Reserve algemene risico's	-26.415	6.377
Solvabiliteitsreserve	5.466	4.099
Bestemmingsfonds	1.192	3.500
Saldo van baten en lasten	-19.757	13.976

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2015	2014
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	8.033	20.400
Uitkeringen uit herverzekering	165	237
Overgenomen pensioenverplichtingen	185	357
Overige	43	425
	8.426	21.419
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-4.767	-4.722
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.172	-1.882
Premies herverzekering	-491	-378
Overige	0	-1
	-6.430	-6.983
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	1.890	1.085
Verkopen en aflossingen beleggingen	162.283	5.509
	164.173	6.594
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-162.593	-20.860
Voldoening fees vermogensbeheer	-397	-304
	-162.990	-21.164
Mutatie liquide middelen	3.179	-134
Saldo liquide middelen 1 januari	2.515	2.649
Saldo liquide middelen 31 december	5.694	2.515
Aansluiting geldmiddelen vs. liquide middelen per 31 december		
Liquide middelen	5.785	2.606
Rekening-courant onderneming	-91	-91
	5.694	2.515

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Voor vergelijkingsdoeleinden is de presentatie van de vergelijkende cijfers op enkele plaatsen aangepast. Dit heeft geen effect gehad op de waarde van het vermogen of het resultaat van voorgaand boekjaar.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "vorderingen of schulden uit hoofde van effectentransacties".

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar Euro tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Waardering

Algemene grondslagen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Overige activa en passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden overige activa en passiva gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten). Voor vorderingen wordt rekening gehouden met een aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Aandelen, aandelen vastgoedmaatschappijen en overige beleggingen

De ter beurze genoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. De niet ter beurze genoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, gebaseerd op de onderliggende waarde.

Obligaties en obligatiefondsen

De obligaties zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. De niet ter beurze genoteerde vastrentende fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, gebaseerd op de onderliggende waarde.

Onroerende zaken

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme waarderingsmodellen.

Geldmarktfondsen

Geldmarktfondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde.

Reserve algemene risico's

Deze reserve dient ter opvang van de mutaties in de solvabiliteitsreserve, voor financiering van toeslagen en het dekken van andere algemene risico's. De hoogte van de reserve algemene risico's kan negatief zijn indien het Vereist Eigen Vermogen niet aanwezig is. Jaarlijks wordt, nadat de totale voorziening pensioenverplichtingen (met inbegrip van voorziening sterftetrend) en de solvabiliteitsreserve op een voldoende peil gebracht, het resultaat van PF NIBC ten gunste dan wel ten laste van de reserve algemene risico's gebracht.

Solvabiliteitsreserve

Deze reserve dient ter opvang van het risico dat het fonds binnen 1 jaar beschikt over minder middelen dan de hoogte van de technische voorzieningen voor de pensioenverplichtingen (vastgesteld met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5%). In de jaarrekening wordt aansluiting gezocht bij de uitkomsten van de toereikendheidstoets. De hoogte van de solvabiliteitsreserve is gelijk aan de grens die in het Financieel Toetsingskader is gesteld voor het Vereist Eigen Vermogen.

Bestemmingsfonds

In 2014 hebben partijen bij het pensioenherzieningstraject afgesproken om met ingang van 2015 een bestemmingsfonds te vormen.

- i. Dit fonds wordt primair gebruikt om de betaalde CDC-premie aan te vullen indien deze lager is dan de gedempte kostendekkende premie.
- ii. Secundair is afgesproken dat het bestemmingsfonds gebruikt kan worden om de mate van toeslag voor de actieven te verhogen tot de volledige toeslagmaatstaf, indien op basis van het reguliere voorwaardelijke toeslagbeleid geen volledige toeslag kan worden toegekend. Voordat deze onttrekking uit het bestemmingsfonds kan plaatst vinden, wordt een drempel ter hoogte van 30% van de gedempte kostendekkende premie van dat jaar gehanteerd.
- iii. Indien het bestemmingsfonds meer bedraagt dan 200% van de gedempte kostendekkende premie van dat jaar, dan valt het meerdere vrij aan het fondsvermogen.

Dit bestemmingsfonds is specifiek voor actieven en valt niet onder de algemene middelen van het fonds.

Het bestemmingsfonds wordt ondergebracht in een afgescheiden depot en wordt belegd in een cash-fund. Het bestemmingsfonds volgt het rendement van het betreffende cash fund.

Pensioenvermogen

De definitie cq berekeningswijze van het pensioenvermogen dient hierbij te zijn: stichtingskapitaal + reserves + technische voorzieningen (voor risico fonds en risico deelnemer). Hierbij dient wel de opmerking geplaatst te worden dat de reserve bestemmingsfonds geen onderdeel is van deze definitie. De definitie van het pensioenvermogen sluit daarmee ook aan bij het pensioenvermogen zoals wordt gehanteerd in de berekening van de dekkingsgraad.

Schattingswijziging**Vervallen drie-maandsmiddeling rente**

Primo 2015 is de driemaandsmiddeling van de rentetermijnstructuur vervallen. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening met € 12.681. Het effect van deze schattingswijziging is in 2015 als mutatie in het resultaat verwerkt.

Wijziging Ultimate Forward Rate

In 2015 is de wijze waarop de Ultimate Forward Rate (UFR) bepaald wordt, aangepast. Dit heeft geleid tot een verhoging van de voorziening ultimo 2015 met € 10.795. Het effect van deze schattingswijziging is in 2015 als mutatie in het resultaat verwerkt.

Technische Voorzieningen voor risico pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

Sterfte

Prognosetafel AG 2014, startjaar 2016, met toepassing van ervaringssterfte conform inkomens klasse "hoog". Dit betekent dat de sterftekansen uit de gebruikte tafel met leeftijdsafhankelijke factoren zijn vermenigvuldigd.

Gehuwdheid

De voorziening voor het meeverzekerde partnerpensioen is gebaseerd op het onbepaalde partnersysteem. Voor de mate van gehuwdheid wordt hierbij uitgegaan van de gehuwdheidsfrequentie zoals opgenomen in AG tafels over de waarnemingsperiode 1980-1985. Op de pensioendatum is de gehuwdheidsfrequentie gelijk aan 100%. Na de pensioendatum vindt de waardering van het partnerpensioen plaats op basis van het bepaalde partnersysteem.

Ultimo 2014 werd bij de vaststelling van de voorziening voor het meeverzekerd partnerpensioen uitgegaan van het bepaalde-partnersysteem.

Leeftijdsvaststelling

De leeftijden van de verzekerden zijn in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld. Hierbij is een gedeelte van een maand naar beneden afgerond. Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3 jaar gesteld (man ouder dan vrouw).

Rentevoet

De rentetermijnstructuur ultimo 2015 zoals gepubliceerd door DNB.

Rentetoevoeging

Onder het FTK is de rentetoevoeging gelijk aan de 1-jaars rente. Op basis van de DNB rentetermijnstructuur primo 2015 is deze rente gelijk aan 0,159%.

Opslagen

Op de voorziening pensioenverplichtingen voor ingegane pensioenen (zowel de voorziening voor de nominale pensioenen van de herverzekeraar als de toeslagvoorziening op grondslagen) is een opslag gelegd van 1% in verband met nabetaling van overlijden. Voor excassokosten wordt een opslag berekend van 3%.

Herverzekeringen

Bij Zwitserleven zijn het overlijdensrisico en het premievrijstellingsrisico bij arbeidsongeschiktheid herverzekerd. Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar. De waarde van de herverzekeringsspolissen wordt berekend op dezelfde grondslagen als de voorziening pensioenverplichtingen. De afslag werd bepaald op basis van de spread en/of rating van de verzekeraar. Dit risico wordt op nihil geschat.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico polishouders zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor rekening van het fonds worden aangehouden.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde).

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De kortlopende schulden en overlopende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de renteopbrengst verminderd met de kosten; bij de zakelijke waarden wordt, voor wat betreft de aandelen verstaan het brutodividend voor aftrek van dividendbelasting, verminderd met de kosten. De interesten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

Gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen, leningen op schuldbekentenis en obligaties op basis van de boekwaarde; boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de administratiekosten en de beheerkosten van de beleggingen opgenomen.

Kosten

Alle uitvoeringskosten komen voor rekening van de werkgever. Daarmee is bij de vaststelling van de kostendeckende premie reeds rekening gehouden. In de voorziening voor risico fonds is een excassovoorziening begrepen van 3% van de nettovoorziening. Voor ingegane pensioenen is de technische voorziening daarnaast verhoogd met 1% voor nabetaling bij overlijden.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. Het kasstroomoverzicht is een weergave van de daadwerkelijke geldstroom van 1 januari t/m 31 december. Dus zonder rekening te houden met overloopposten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds ¹⁾

Categorie	Stand ultimo 2014	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2015
Onroerende zaken						
Vastgoed beleggingsfondsen	4.146	0	0	0	517	4.663
Zakelijke waarden						
Aandelen beleggingsfondsen	78.832	0	0	0	6.669	85.501
Vastrentende waarden ²⁾						
Vastrentende beleggingsfondsen	141.633	0	-108.986	0	0	32.647
Obligaties	58.178	0	-45.583	17.882	-10.278	20.199
	199.811	0	-154.569	17.882	-10.278	52.846
Derivaten						
Valutaderivaten	-631	2.700	0	-2.700	-242	-873
Rentederivaten	0	40.193	0	0	-11.603	28.590
	-631	42.893	0	-2.700	-11.845	27.717
Overige beleggingen						
Geldmarktfondsen	0	118.939	-7.709	-1	47	111.276
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	282.158	161.832	-162.278	15.181	-14.890	282.003
Derivaten (passiva zijde)						
Valutaderivaten	779					873
Rentederivaten	0					5.619
Beleggingen opgenomen aan de passiva zijde	779					6.492
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde	282.937					288.495

1) PF NIBC heeft geen beleggingen in NIBC.

2) Vastrentende waarden betreft de BlackRock beleggingsfondsen (swap en credit) ad 32.647 en overige schuldpapieren, zijnde Nederlandse staatsobligaties, RMBS en covered bonds ad 20.199. Gedurende het jaar 2015 zijn vastrentende waarden beleggingen verkocht en zijn omgezet in een positie in rente derivaten en het restant van de liquide middelen in geldmarktfondsen om de leverage te beperken.

Methodiek bepaling marktwaarde voor beleggingen voor risico pensioenfonds

Level 1 Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2 Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsafspraken (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3 Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2015	Stand ultimo 2014
	Directe markt- noteringen	Afgeleide markt- noteringen	Modellen en technieken niet gebaseerd op marktdata		
Onroerende zaken	4.663	0	0	4.663	4.146
Zakelijke waarden	85.501	0	0	85.501	78.832
Vastrentende waarden	52.846	0	0	52.846	199.811
Geldmarktfondsen	111.276	0	0	111.276	0
Valutatermijncontracten	0	-873	0	-873	-631
Interest Rate Swaps	0	28.590	0	28.590	0
Totaal belegd vermogen	254.286	27.717	0	282.003	282.158

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2014	Aankopen/Verstrekingen	Verkopen aflossingen	Directe beleggingsopbrengsten ¹⁾	Indirecte beleggingsresultaten	Stand ultimo 2015
Onroerende zaken						
Vastgoed beleggingsfondsen	48	27	-9	0	6	72
Zakelijke waarden						
Aandelen beleggingsfondsen	13.539	416	-767	0	267	13.455
Vastrentende waarden						
Vastrentende beleggingsfondsen	14.924	1.761	-1.619	0	-150	14.916
Overige beleggingen						
Money Market Fonds en Cash INGIM	1.101	2.564	-2.640	23	16	1.064
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	29.612	4.768	-5.035	23	139	29.507

1) De directe beleggingsopbrengsten zijn ingelegd en bestaan uit netto dividend en rendement uit cash posities.

Methodiek bepaling marktwaarde voor beleggingen voor risico deelnemers

Level 1 Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2 Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsafspraken (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3 Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

Categorie	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2015	Stand ultimo 2014
	Directe markt- noteringen	Afgeleide markt- noteringen	Modellen en technieken niet gebaseerd op marktdata		
Onroerende zaken	72	0	0	72	48
Zakelijke waarden	13.455	0	0	13.455	13.539
Vastrentende waarden	14.916	0	0	14.916	14.924
Overige beleggingen	1.064	0	0	1.064	1.101
Totaal belegd vermogen	29.507	0	0	29.507	29.612

	2015	2014
[3] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	1.073	683
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-65	390
Stand per 31 december	1.008	1.073
Deze post betreft de herverzekeringen uit een aantal polissen uit een ouder contract bij Delta Lloyd alsmede de herverzekering van de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid bij Nationale-Nederlanden.		
[4] Vorderingen en overlopende activa		
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend		
– Zakelijke waarden	36	0
– Vastrentende waarden	209	1.065
Terugvorderbare dividendbelasting pensioenspaarders	3	17
Verzekeringsmaatschappijen	56	133
Vordering bank inzake cash collateral	760	0
Totaal vorderingen en overlopende activa	1.064	1.215
[5] Liquide middelen		
Kas Bank (beleggingsrekening) ¹⁾	3.647	251
Kas Bank (t.b.v. collateral FX) ²⁾	1.000	1.000
BlackRock (beleggingsrekening) ¹⁾	27	0
ING Bank N.V. ¹⁾	1.111	1.355
	5.785	2.606

1) Deze liquide middelen staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds.

2) Deze liquide middelen staan niet ter vrije beschikking van het pensioenfonds. De rekening t.b.v. collateral FX is 'beklemd' bij Kas Bank.

Passiva	2015		2014	
[6] Eigen vermogen				
Stichtingskapitaal	0		0	
Reserve algemene risico's				
Stand per 1 januari	2.473		-3.904	
Saldobestemming boekjaar	-26.415		6.377	
Stand per 31 december	-23.942		2.473	
Solvabiliteitsreserve				
Stand per 1 januari	32.349		28.250	
Saldobestemming boekjaar	5.466		4.099	
Stand per 31 december	37.815		32.349	
Bestemmingsfonds				
Stand per 1 januari	3.500		0	
Saldobestemming boekjaar	1.192		3.500	
Stand per 31 december	4.692		3.500	
Totaal eigen vermogen	18.565		38.322	
Het pensioenvermogen bedraagt	312.979		281.738	
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	11.305	3,8%	10.523	4,3%
Het vereist eigen vermogen bedraagt (strategisch)	37.815	12,6%	25.657	10,4%
Het vereist eigen vermogen bedraagt (feitelijk)	38.026	12,7%	32.349	13,1%
De dekkingsgraad is	13.873	104,6%	34.822	114,1%
De beleidsdekkingsgraad is		107,1%		114,9%

De dekkingsgraad is vastgesteld als het pensioenvermogen gedeeld door de vpv voor risico pensioenfonds plus de vpv voor risico deelnemers plus herverzekeringsdeel pensioenverplichtingen.

Bij de berekening van de dekkingsgraad wordt het bestemmingsfonds buiten beschouwing gelaten.

De berekening is als volgt:

$$(18.565 - 4.692 + 268.591 + 1.008 + 29.507) / (268.591 + 1.008 + 29.507) \times 100\% = 104,6\%$$

	2015	2014
Technische voorzieningen		
[7] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	246.916	196.256
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
- Pensioenopbouw	7.375	4.566
- Indexering en overige toeslagen	0	2.078
- Rentetoevoeging	420	748
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-4.731	-4.741
- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-143	-94
- Wijzigen marktrente	20.286	45.647
- Resultaat op sterfte	-305	8
- Resultaat op arbeidsongeschiktheid	70	531
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.599	-1.633
- Overige mutaties	377	-51
- Wijziging van actuariële grondslagen en/of methoden	-75	3.601
Stand per 31 december	268.591	246.916
[8] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	1.073	683
Wijziging actuariële grondslagen en/of methoden	1	0
Ontmiddeling RTS	19	0
In/Revalideren	0	363
Verwachte uitkering	-93	-93
Intrest	1	2
Risicopremie	9	11
Wijziging rekenrente	-2	107
Stand per 31 december	1.008	1.073
Totaal technische voorzieningen	269.599	247.989
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
- Actieve deelnemers (inclusief arbeidsongeschikten)	96.215	87.670
- Gewezen deelnemers	90.634	76.667
- Pensioengerechtigden	73.890	74.703
- Kostenvoorziening en uitkering bij overlijden	7.852	7.876
	268.591	246.916

	2015	2014
[9] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	29.612	24.963
Stortingen	143	1.646
Onttrekkingen t.b.v. waardeoverdrachten	-410	-1.446
Rendement	162	4.449
Stand per 31 december	29.507	29.612

Toelichting voorziening voor risico deelnemers	Stand	Stortingen	Onttrekkingen	Resultaat	Stand
	ultimo				ultimo
	2014				2015
Excedent	22.829	32	-326	124	22.659
Vrijwillig	6.783	111	-84	38	6.848
Totaal	29.612	143	-410	162	29.507

	2015	2014
[10] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Vooruit ontvangen bedragen volgend boekjaar	583	433
NIBC Bank N.V.	90	90
Overlopende intrest swaps	813	0
Kosten vermogensbeheer	95	86
Belastingen en sociale premies	110	115
Nog te herbeleggen dividendbelasting m.b.t. beleggingen voor risico deelnemers	3	17
Overig	2	0
	1.696	741

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Met KPMG, Mercer, AZL N.V. Heerlen, Nationale Nederlanden Investment Partners en Blackrock zijn meerjarige contracten afgesloten.

Verbonden Partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds NIBC ontvangen geen vergoeding van de Stichting voor de door hen verrichte werkzaamheden.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2015 had Stichting Pensioenfonds NIBC geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten	2015	2014
[11] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	153	69
Zakelijke waarden	244	143
Vastrentende waarden	676	1.170
Derivaten	-828	0
Overige beleggingsopbrengsten	-43	0
Subtotaal	202	1.382
Banken	30	1
Verzekeringsmaatschappijen	26	7
Rekening-courant NIBC Bank N.V.	0	1
Waardeoverdrachten	-11	-20
Overig	0	1
Totaal directe beleggingsopbrengsten	247	1.372
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Vastrentende waarden	17.882	57
Derivaten	-2.700	-1.971
Geldmarktfondsen	-1	0
Overige beleggingen (valutaverschillen)	4	23
	15.185	-1.891

	2015	2014
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	517	432
Zakelijke waarden	6.669	8.743
Vastrentende waarden	-10.278	40.018
Derivaten	-11.845	-631
Geldmarktfondsen	47	0
	-14.890	48.562
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	295	46.671
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-328	-317
Bewaarloon	-77	-16
	-405	-333
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	137	47.710
[12] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Directe beleggingsopbrengsten	23	131
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	6	11
Zakelijke waarden	267	1.166
Vastrentende waarden	-150	3.111
Overige beleggingen	16	30
	139	4.318
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	139	4.318
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	162	4.449
[13] Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-65	390

	2015	2014
[14] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Premiebijdragen NIBC (26% van de pensioensalarissen) ¹⁾	8.033	8.090
Pensioencompensatie (2,9%)	0	-965
Doorstorting Premiegrondslag B en C-delen ¹⁾	0	-1.755
Toeslagkoopsom	0	2.500
Storting bestemmingsfonds actieven	0	3.500
Bijdrage FVP-regeling	0	30
	8.033	11.400
Kostendeekkende premie ²⁾	9.343	6.302
Gedempte kostendeekkende premie ³⁾	7.238	5.066
Premie met bijdrage aan herstel	8.603	5.807
Feitelijke premie ⁴⁾	8.432	9.550
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	7.866	4.914
– Opslag in stand houden vereist vermogen	1.078	708
– Opslag voor uitvoeringskosten	399	680
	9.343	6.302
De gedempte kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	6.047	3.834
– Opslag in stand houden vereist vermogen	792	552
– Opslag voor uitvoeringskosten	399	680
	7.238	5.066
De premie met bijdrage aan herstel is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	7.866	4.914
– Opslag in stand houden vereist vermogen	338	213
– Opslag voor uitvoeringskosten	399	680
	8.603	5.807
Bij de bepaling van de aan het boekjaar toe te rekenen premie is rekening gehouden met verleende premiekortingen en/of toeslagen. In beide boekjaren is geen korting verstrekt.		

1) De verschuldigde premie is tot 2018 gelijk aan 26% van de pensioengrondslagsom en vanaf 2018 gelijk aan de gedempte kostendeekkende premie plus 2% van de pensioengrondslagsom met een maximum van 30% van de pensioengrondslagsom.

2) De kostendeekkende premie wordt vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur ultimo 2014, zonder 3-maandsmiddeling.

3) Bij de bepaling van de gedempte kostendeekkende premie voor de pensioenopbouw wordt uitgegaan van demping van de rente over een periode van 60 maanden.

4) De feitelijk betaalde premie op basis van de uitvoeringsovereenkomst tussen NIBC en PF NIBC. Het bestaat uit de premiebijdrage van de werkgever, aangevuld met de bijdrage voor uitvoeringskosten, verminderd met de vrijval van de voorziening voor uitvoeringskosten. In de in 2014 feitelijk betaalde premie is begrepen een premie gestort voor het vormen van een bestemmingsfonds 3,5 miljoen) en een toeslagkoopsom (2,5 miljoen). De feitelijke premie ad 8,4 miljoen wijkt af van de in 2015 ontvangen premie ad 8,0 miljoen als gevolg van de bijdrage voor uitvoeringskosten ad 0,5 miljoen verminderd met de vrijval van de voorziening voor uitvoeringskosten ad 0,1 miljoen. Dit verschil tussen de feitelijke premie en de feitelijk betaalde premie ad 399k wordt aanvullend gedoteerd aan het bestemmingsfonds actieven.

	2015	2014
[15] Bijdragen voor risico deelnemers		
Premies pensioensparen	0	1.646
Overig	143	0
	143	1.646
[16] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	78	342
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.172	-1.882
	-1.094	-1.540
[17] Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers		
Onttrekkingen t.b.v. waardeoverdracht	-410	-1.446
	-410	-1.446
[18] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-3.873	-3.758
Partnerpensioen	-857	-844
Wezenpensioen	-14	-14
Subtotaal	-4.744	-4.616
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	0	-5
Prepensioen	-12	-98
Overig	-8	-3
Subtotaal	-20	-106
Totaal pensioenuitkeringen	-4.764	-4.722

	2015	2014
[19] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-7.375	-4.566
Indexering en overige toeslagen	0	-2.078
Rentetoevoeging	-420	-748
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	4.731	4.741
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	143	94
Wijzigen marktrente	-20.286	-45.647
Sterfte	305	-8
Arbeidsongeschiktheid	-70	-531
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.599	1.633
Overige mutaties	-377	51
Wijzigen van actuariële grondslagen en/of methoden	75	-3.601
	-21.675	-50.660
[20] Mutatie herverzekeringdeel technische voorzieningen		
Wijziging actuariële grondslagen en/of methoden	-1	0
Ontmiddeling RTS	-19	0
In/Revalideren	0	-363
Verwachte uitkering	93	93
Intrest	-1	-2
Risicopremie	-9	-10
Wijziging rekenrente	2	-108
	65	-390
[21] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stortingen	-143	-1.646
Onttrekkingen t.b.v. waarde overdracht	410	1.446
Rendement	-162	-4.449
	105	-4.649
[22] Herverzekering		
Premies herverzekering	-491	-378
Uitkeringen uit herverzekering	87	160
	-404	-218

	2015	2014
[23] Pensioenuitvoeringskosten		
Administratie	-325	-517
Accountant (controle van de jaarrekening)	-30	-33
Actuaris	-131	-166
Contributies en bijdragen	-22	-23
Overige kosten	-34	-35
AF: kostenvergoeding door NIBC Bank N.V.	542	773
Totaal pensioenuitvoeringskosten	0	-1
[24] Overige baten en lasten		
Overige baten	10	7
Vrijval achtergestelde lening	0	3.000
Extra bijdrage werkgever	0	9.000
	10	12.007
Saldo van baten en lasten	-19.757	13.976

	2015	2014
Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten		
Beleggingsopbrengsten	2.907	1.315
Vervallen 3-maandsmiddeling	-12.681	0
Wijziging UFR-methodiek	-10.795	0
Premies	167	3.956
Waardeoverdrachten	505	93
Uitkeringen	-33	19
Sterfte	327	15
Arbeidsongeschiktheid	-5	-394
Reguliere mutaties	-89	-14
Toeslagverlening	0	422
Overige mutaties technische voorzieningen	-213	-3.536
Overige oorzaken	153	12.100
	-19.757	13.976

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het vereist eigen vermogen in het Actuarieel Rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe) en wordt er rekening gehouden met recente ontwikkelingen zoals het gebruik van de meest recente UFR en de aangepaste definitie van de (beleids)dekkingsgraad en vereiste dekkingsgraad. Laatstgenoemde impliceert dat bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad en vereiste dekkingsgraad vanaf het jaarwerk van 2015 rekening gehouden dient te worden met het totale vermogen en de totale technische voorziening. In de risicoparagraaf worden de afzonderlijke risico's van het vereist eigen vermogen gerelateerd aan de voorziening voor risico fonds. De impact van de aangepaste berekeningsmethodiek wordt afzonderlijk getoond. Onder het nieuwe FTK zijn de voorschriften voor de berekening van het vereist eigen vermogen aangescherpt en wordt getoetst op basis van het vereist eigen vermogen gebaseerd op de strategische verdeling. De impact van de afzonderlijke risico's wordt tevens getoond voor het feitelijk vereist eigen vermogen omdat de vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke verdeling in het nieuwe FTK onder andere een belangrijke rol speelt bij de korte termijn risicohouding van het fonds. Voor de vergelijkbaarheid zijn op enkele plaatsen de vergelijkende cijfers 2014 aangepast. Dit heeft geen invloed gehad op het vermogen en/of het resultaat van het pensioenfonds.

Financiële risico's

Bewaking van risico's

Stichting Pensioenfonds NIBC heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan BlackRock Advisors Limited (BlackRock) door middel van een passief mandaat. In de door PF NIBC aangegeven fondsen wordt door de vermogensbeheerder belegd. Het Bestuur van het Fonds toetst op basis van de rapportages van de vermogensbeheerder of voldaan wordt aan de overeengekomen beleggingsrestricties. Het Bestuur bewaakt tevens het voldoen aan wet- en regelgeving. De beleggingsrisico's bestaan voornamelijk uit koersrisico, renterisico, kredietrisico en valutarisico. Voor het door het Bestuur van het Fonds gevoerde beleid ten aanzien van risico's wordt verwezen naar de risicoparagraaf in het bestuursverslag.

Look Through:

Om een nog beter inzicht te geven in de beleggingen zijn de cijfers met betrekking tot de beleggingen over 2015 opgesteld volgens de "Look -Through" methode.

Aansluiting beleggingen vóór en na toepassing Look Through:

Categorie	Stand ultimo 2015	Liquide middelen	Overlopende posten	Toepassing look-through	Stand risico paragraaf obv look through 2015
Onroerende zaken	4.663	0	0	-5	4.658
Zakelijke waarden	85.501	0	36	-675	84.862
Vastrentende waarden	52.846	0	209	115.631	168.686
Derivaten	27.717	0	-813	-1	26.903
Geldmarktfondsen	111.276	0	0	-111.276	0
Liquide middelen en collateral	0	4.674	760	-3.674	1.760
Totaal	282.003	4.674	192	0	286.869

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het Pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen. Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode (standaardmodel) vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee of aan de pensioentoezeggingen kan worden voldaan. De berekeningen van het vereist eigen vermogen zijn onder meer van belang voor de premiestelling, herstelplan en haalbaarheidstoets van het fonds. De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2015 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds niet in een tekort verkeert.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. De S10 betreft het actief beheer risico en is onder het nieuwe FTK in het standaardmodel van DNB geplaatst. Naast de standaard risicocomponenten (S-componenten) is in de bepaling van het vereist eigen vermogen ook rekening gehouden met de volgende additionele risicocomponenten: leverage risico, liquiditeitsrisico (voornoemde risico's worden verwerkt binnen de berekeningen van de S2 middels een extra verzwaren van de buffer) en concentratierisico S8. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2015 van 112,6% en het maximum van de feitelijke of strategische mix ultimo 2014. Ultimo 2014 werd getoetst op het maximum van beiden en niet op het strategisch vereist eigen vermogen zoals geldt onder het nieuwe FTK. Ultimo 2014 betrof dit het vereist eigen vermogen op basis van de feitelijke mix van 113,1%. Zoals eerder vermeld worden de afzonderlijke risico's uitgedrukt ten opzichte van de voorziening voor risico fonds. Zodoende kunnen de afzonderlijke risico's van 2015 vergeleken worden met de risico's van 2014.

	2015		2014	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	8.815	1,9	4.721	1,1
Zakelijke waarden risico (S2)	27.722	9,4	20.681	7,6
Valutarisico (S3)	5.289	0,3	5.098	0,4
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	6.313	1,5	280	0,0
Verzekeringstechnisch risico (S6)	10.044	1,0	9.199	1,3
Liquiditeitsrisico (S7)	0	0,0	0	0,0
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Operationeel risico (S9)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	0	0,0
Diversificatie-effect	-20.368		-14.322	
Vereist eigen vermogen risico fonds	37.815	14,1	25.657	10,4 ¹⁾
Afname voor toerekening totale TV		-1,5		
Totaal Vereist eigen vermogen strategisch	37.815	12,6		

1) Voor de vergelijkbaarheid met de cijfers en percentages van 2015 is hier óók het VEV 2014 weergegeven op basis van de strategische mix, hoewel over 2014 eigenlijk nog de hoogste van feitelijke en strategisch, zijnde de feitelijke ter hoogte van 13,1%, van toepassing was.

	2015		2014	
	€	%	€	%
Dekkingsgraad	13.873	104,6	34.822	114,1
Beleidsdekkingsgraad		107,1		114,9
Minimaal vereiste dekkingsgraad	11.305	103,8	10.523	104,3
Strategisch vereiste dekkingsgraad	37.815	112,6	25.657	110,4
Feitelijk vereiste dekkingsgraad	38.026	112,7	32.349	113,1

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. In de berekening van de beleidsdekkingsgraad is rekening gehouden met de aangepaste definitie van de becijfering van de dekkingsgraad. Zoals aangegeven dient de dekkingsgraad becijferd te worden door rekening te houden met het totale vermogen en de totale technische voorziening. In boekjaar 2014 was de dekkingsgraad van 114,1% leidend. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2015 van 107,1%, is de (beleids) dekkingsgraad afgenomen met 7,0%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 20,4

Duratie van de pensioenverplichtingen 22,7

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	28.938		28.938	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	18.831		20.123	
Renterisico	10.107	2,3	8.815	1,9
Afdekkingspercentage (B/A)		65,1		69,5

Het renteafdekkingspercentage op basis van de Basis Point value methode op de swaprentecurve van PF NIBC bedraagt ongeveer 51,6% per eind 2015.

Derivaten

Het renterisico is afgedekt door middel van rentederivaten. Het ongerealiseerd resultaat bedraagt € 27,8 miljoen. Door deze swaps wordt de duratie van de portefeuille van vastrentende waarden verlengd van 4,4 naar 14,3 jaar.

Met behulp van deze derivaten wordt het strategisch afdekkingspercentage vorm gegeven. Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 60,0% van het renterisico af.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 10.107 (2,3%) en voor het strategisch renterisico 8.815 (1,9%) ultimo 2015.

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en hedgefunds en private equity in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2015		2014	
	€	%	€	%
<i>Verdeling Zakelijke waarden en Vastgoed per categorie:</i>				
Beursgenoteerd vastgoed	4.658	5,2	4.146	5,0
Ontwikkelde markten (Mature markets)	77.491	86,6	69.770	84,1
Opkomende markten (Emerging markets)	7.371	8,2	9.034	10,9
	89.520	100,0	82.950	100,0

Derivaten

Strategisch dekt het fonds 50,0% van haar zakelijke waarden risico af.

Hoogte Buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. Deze standaardschokken zijn verder opgehoogd om zodoende rekening te houden met de volgende additionele risicocomponenten: leverage risico en liquiditeitsrisico. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico bedraagt 28.910 (9,9%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico 27.722 (9,4%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte

van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2015		2014	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
<i>Onroerende zaken naar valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	4.658	100,0	4.146	100,0
<i>Onroerende zaken naar valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	4.658	100,0	4.146	100,0
Valutaverdeling van het totaal belegd vermogen				
<i>Valutaverdeling valuta voor afdekking met derivaten</i>				
Euro	200.813	70,0	122.533	43,0
Amerikaanse dollar	23.664	8,2	22.196	7,8
Britse pound sterling	2.854	1,0	3.041	1,1
Hongkongse dollar	2.543	0,9	1.567	0,6
Japanse yen	3.522	1,2	3.004	1,1
Zweedse kroon	3.382	1,2	2.867	1,0
Zwitserse franc	10.003	3,5	8.272	2,9
Overige valuta	11.430	4,0	11.154	3,9
Overige beleggingen (derivaten, liquiditeitsposities en overige posten)	28.658	10,0	109.840	38,6
	286.869	100,0	284.474	100,0
<i>Valutaverdeling valuta na afdekking met derivaten</i>				
Euro	229.060	79,8	147.701	51,9
Amerikaanse dollar	1.536	0,5	2.395	0,8
Britse pound sterling	5	0,0	245	0,1
Hongkongse dollar	2.543	0,9	1.567	0,6
Japanse yen	252	0,1	433	0,2
Zweedse kroon	3.382	1,2	2.867	1,0
Zwitserse franc	10.003	3,5	8.272	2,9
Overige valuta	11.430	4,0	11.154	3,9
Overige beleggingen (derivaten, liquiditeitsposities en overige posten)	28.658	10,0	109.840	38,6
	286.869	100,0	284.474	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2015:

	aankoop transacties	verkoop transacties
Euro	28.247	
Amerikaanse dollar		-22.128
Britse pound sterling		-2.849
Japane yen		-3.270
	28.247	-28.247

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 5.806 (0,3%) en voor het strategisch valuta risico 5.289 (0,3%).

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt in grondstoffen en loopt daarmee het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt als gevolg van marktontwikkelingen.

Het pensioenfonds belegt niet direct in grondstoffen maar doet dit met behulp van derivaten. Voorbeelden van grondstoffenderivaten zijn indexfutures en indexderivaten die kunnen worden afgesloten op verschillende categorieën zoals landbouw en vee, metalen en energie. Grondstoffen zorgen van oudsher voor diversificatievoordelen binnen de beleggingsportefeuille. Naast diversificatievoordelen bewegen grondstoffen ook mee met stijgende prijzen waardoor ze een hedge vormen tegen koopkrachtontkrachting.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 35%. De buffer voor het feitelijk grondstoffenrisico bedraagt 0 (0,0%) en voor het strategisch grondstoffenrisico 0 (0,0%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2015		2014	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden (obligatiefondsen):</i>				
AAA	24.502	14,5	30.065	32,8
AA	42.490	25,2	46.566	50,8
A	32.821	19,5	7.387	8,1
BBB	8.337	4,9	7.173	7,8
Lager dan BBB	74	0,0	65	0,1
Geen rating	60.462	35,8 ¹⁾	428	0,5
	168.686	100,0	91.684	100,0
<i>Rating vastrentende waarden (swapfondsen):</i>				
Geen rating	-115.631	100,0	109.040	100,0
	-115.631	100,0	109.040	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden inclusief interest rate swaps 2015 (beleggingsfondsen en schuldpapieren) naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd korter dan 1 jaar	-132.213	-163,6	15.047	16,4
Resterende looptijd tussen 1 en 5 jaar	5.432	6,7	33.820	36,9
Resterende looptijd tussen 5 en 10 jaar	47.726	59,0	42.817	46,7
Resterende looptijd langer dan 10 jaar	159.887	197,8	0	0,0
	80.832	100,0	91.684	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden inclusief interest rate swaps 2015 (swapfondsen) naar looptijd:</i>				
Swapfondsen 2016-2020	534	2,0	0	0,0
Swapfondsen 2021-2025	3.554	13,2	10.165	9,3
Swapfondsen 2026-2030	7.353	27,3	16.358	15,0
Swapfondsen 2031-2040	7.942	29,5	55.293	50,7
Swapfondsen 2041-2050	7.520	28,0	27.224	25,0
	26.903	100,0	109.040	100,0

1) Inclusief cashgelden en derivaten.

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 3.454 (0,7%) en voor het strategisch kredietrisico van 6.313 (1,5%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 10.044 (1,0%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 10.044 (1,0%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

In het standaardmodel is de gevoeligheid van het eigen vermogen voor concentratierisico (S8) gelijkgesteld aan 0%.

	2015		2014	
	€	%	€	%
Onroerende zaken				
<i>Verdeling onroerende zaken per sector:</i>				
Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	4.658	100,0	4.146	100,0
	4.658	100,0	4.146	100,0

	2015		2014	
	€	%	€	%
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa	4.658	100	4.146	100,0
	4.658	100,0	4.146	100,0

Grote posten: onroerende zaken van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in onroerende zaken.

iShares European Property Yield	4.658	100,0	4.146	100,0
---------------------------------	-------	-------	-------	-------

	2015		2014	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Europa excl. Verenigd Koninkrijk	44.892	52,9	40.577	51,5
Verenigd Koninkrijk	2.885	3,4	2.839	3,6
Noord-Amerika	22.064	26,0	23.132	29,4
Azië excl. Japan	4.074	4,8	1.802	2,3
Japan	3.564	4,2	2.970	3,8
Opkomende markten	7.383	8,7	7.484	9,5
	84.862	100,0	78.804	100,0

Grote posten: PF NIBC belegt haar allocatie naar zakelijke waarden in 3 fondsen, welke alle groter zijnde dan 5% van de Totale Beleggingen in de categorie Zakelijke Waarden.

BlackRock Europe Ex UK Index Fund (EUR)	37.519	44,2	33.829	42,9
BlackRock World Index Fund	38.845	45,8	35.788	45,4
BlackRock Emerging Markets Index sub Fund (EUR)	8.498	10,0	9.187	11,7
Totaal	84.862	100,0	78.804	100,0

	2015		2014	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden (obligatiefondsen)				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa excl. Verenigd Koninkrijk	147.340	87,3	71.544	78,0
Verenigd Koninkrijk	6.987	4,1	15.539	16,9
Noord-Amerika	7.994	4,7	1.618	1,8
Azië excl. Japan	2.209	1,3	555	0,6
Japan	195	0,1	76	0,1
Wereld	0	0,0	9	0,0
Overige	1.700	1,0	1.326	1,4
Opkomende markten	2.261	1,3	1.017	1,1
	168.686	100,0	91.684	100,0

Grote posten: PF NIBC belegt haar allocatie naar obligatiefondsen in een obligatiefonds, Nederlandse staatsobligaties, Covered Bonds en Nederlandse RMBS-en. De posities die groter zijn dan 5% van de totale beleggingen in deze categorie:

BlackRock Euro Credit Fund	32.647	19,4	32.593	35,5
BlackRock Euro CRE Bond I-FA Euro	32.595	19,3	0	0,0
BlackRock LSF Euro Cash Fund	50.645	30,0	0	0,0
3,75 Nederlandse Staatsobligaties 2042	0	0,0	17.709	19,3
5,5 Nederlandse Staatsobligaties 2028	0	0,0	7.019	7,7
2,75 Nederlandse Staatsobligaties 2047	6.433	3,8	6.638	7,2
4,0 Nederlandse Staatsobligaties 2037	0	0,0	6.895	7,5
Overig kleiner dan 5%	13.975	27,5	20.830	22,7
	168.686	100,0	91.684	100,0

Hoogte buffer

In het standaardmodel is rekening gehouden met een additionele buffer door rekening te houden met het concentratierisico (S8) dat het fonds loopt binnen haar vastrentende waarden portefeuille. Het betreffen landenconcentraties binnen de vastrentende waarden portefeuille die meer dan 2% van de totale marktwaarde van de beleggingsportfeuille in beslag nemen en een slechtere rating dan AAA hebben. De buffer voor het feitelijk concentratierisico bedraagt 0 (0,0%) en voor het strategisch concentratierisico 0 (0,0%).

Actief beheer risico

Het fonds kiest nagenoeg enkel voor passief beheerde fondsen.

Uit de daar uit resulterende tracking error volgt dan ook niet de noodzaak tot het opnemen van een buffer voor actief beheer risico.

Effect toerekenen naar totale vereiste dekkinggraad

Om van de vereiste dekkinggraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkinggraad dient een aanpassing van 1,5%-punt toegevoegd te worden op basis van de feitelijke verdeling en een aanpassing van 1,5%-punt op basis van de strategische verdeling. Deze aanpassingen dienen gemaakt te worden omdat het fonds een herverzekerde technische voorziening en technische voorziening voor risico deelnemers heeft.

Vaststelling van de jaarrekening:

Den Haag, 13 juni 2016

Het bestuur

Drs. L.W. Punt RT
voorzitter

Drs. F.J. van der Scheer QT
penningmeester

Drs. I.J.S.M van Rhijn
vice-voorzitter

mevrouw Mr. J.E.M. Jansen
lid

Mr. J.A. Nagtegaal
secretaris

Mr. J.J. Stokman
lid

Overige gegevens

Resultaatbestemming

In de statuten is geen regeling opgenomen inzake de resultaatbestemming, derhalve worden in deze de bepalingen zoals opgenomen in de ABTN gehanteerd. Conform hoofdstuk 5 van de ABTN is het Pensioenvermogen de som van de beleggingen voor risico pensioenfonds, vorderingen en overlopende activa en liquide middelen onder aftrek van kortlopende schulden en overlopende passiva. Het pensioenvermogen dient ter dekking van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad van PF NIBC is de verhouding tussen het Pensioenvermogen (teller) en de Technische Voorziening voor risico pensioenfonds (noemer).

Het verschil tussen het pensioenvermogen en de Technische voorzieningen is het Eigen Vermogen van PF NIBC. Het eigen vermogen van PF NIBC bestaat uit:

- a) Stichtingskapitaal
- b) Reserve Algemene risico's
- c) Solvabiliteitsreserve
- d) Bestemmingsfonds

Het resultaat over het boekjaar wordt toebedeeld aan deze reserves conform de bepalingen in de ABTN in hoofdstuk 5.

	2015
	x € 1.000
Reserve algemene risico's	-26.415
Bestemmingsfonds	1.192
Solvabiliteitsreserve	5.466
	-19.757

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum.

Actuariële verklaring

Stichting Pensioenfonds NIBC

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds NIBC te Den Haag is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2015.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds NIBC, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op 0,2% van de technische voorzieningen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 145 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met de balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 lid 1 waaraan niet wordt voldaan omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Het pensioenfonds is bij de vaststelling van de gedempte kostendeekkende premie voor boekjaar 2015 uitgegaan van de in 2014 geldende wet- en regelgeving.

Op basis van de uitkomsten van de uitgevoerde aanvangshaalbaarheidstoets in 2015 concludeer ik dat er sprake is van de verwachting dat het pensioenresultaat ca. 90% bedraagt. Echter, op basis van de beleidsdekkingsgraad op de balansdatum en de ontwikkeling van de actuele dekkingsgraad zal het pensioenfonds naar verwachting op de korte termijn niet in staat zijn om (een volledige) uitvoering aan het toeslagbeleid te kunnen geven.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is 107,1%.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds NIBC is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangevane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amstelveen, 13 juni 2016

Drs. J.E.J. Vink AAG
verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds NIBC

Verklaring over de jaarrekening 2015

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds NIBC per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2015 van Stichting Pensioenfonds NIBC (de Stichting) te Den Haag gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2015;
- 2 de staat van baten en lasten over 2015; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

- Goedkeurende controleverklaring
- Materialiteit
 - Materialiteit van EUR 2,9 miljoen
 - 1% van het pensioenvermogen
- Kernpunten
 - Schattingsonzekerheid in de waardering van beleggingen
 - Schattingsonzekerheid in de waardering van de technische voorzieningen

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 2,9 miljoen (circa 1,0% van het pensioenvermogen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen (stichtingskapitaal, reserves en technische voorzieningen voor risico fonds en deelnemer) per 31 december 2015. Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 145 duizend aan het bestuur rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan BlackRock Investment Management (UK) Limited en KAS BANK N.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door BlackRock Investment Management (UK) Limited en KAS BANK N.V. en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van BlackRock Investment Management (UK) Limited, KAS BANK N.V. en AZL N.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE 3402 type II-)rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen. Op basis daarvan evalueren wij de in de ISAE 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2015 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan BlackRock Investment Management (UK) Limited, KAS BANK N.V. en AZL N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten van directe beleggingsopbrengsten, premiebijdragen en uitkeringen hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Schattingonzekerheid in de waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op marktwaarde. Uit de toelichting op pagina 61 van de jaarrekening blijkt dat voor EUR 28 miljoen (9,8%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op afgeleide marktnoteringen. Het bepalen van de marktwaarde voor deze beleggingen is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hogere mate van oordeelsvorming van het bestuur. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van beleggingen met behulp van schattingen een kernpunt in onze controle.

In de toelichting op pagina's 55 tot en met 59 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In toelichting 1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Voor individueel significante beleggingen, waarvoor de waardering tot stand komt met behulp van schattingen, maken wij gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de vermogensbeheerder en die onderdeel zijn van de ISAE 3402 type II-rapportage (waarbij een goedkeurend assurancerapport van de accountant is afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op de aanstelling van betrouwbare fondsmanagers enerzijds en de betrouwbare aanlevering van, en toereikende beoordeling op, periodieke performancecijfers anderzijds. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en actuele financiële rapportages van de vermogensbeheerder.

Vervolgens hebben wij de waardering van de beleggingen gebaseerd op afgeleide marktnoteringen onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Wij hebben ook de monitoring van de uitvoeringsorganisatie op recente financiële informatie verkregen na balansdatum van de waarde van beleggingen op balansdatum betrokken. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingsmethoden vergeleken met zelfstandig verkregen openbare marktinformatie van onafhankelijke bronnen. Significante verschillen zijn door ons nader onderzocht.

Onze observatie

Wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

De waardering van beleggingen is op evenwichtige wijze bepaald overeenkomstig de gehanteerde waarderingsgrondslagen en methodieken.

Schattingonzekerheid in de waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de marktrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting op pagina 57 en 58 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. Op pagina 75 van de toelichting (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaris over de te volgen controleaanpak, de attentiepunten bij de controle en de uitkomsten van de controle.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethoden en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaris en geëvalueerd. Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het resultaat in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuariel deskundige.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting hierop adequaat.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate –maar geen absolute mate– van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken.

Voor een nadere beschrijving van onze verantwoordelijkheid ten aanzien van een controle van de jaarrekening verwijzen wij naar de website van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) www.nba.nl/standaardteksten-controleverklaring.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het bestuursverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het bestuursverslag en de overige gegevens):

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Utrecht, 13 juni 2016

KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA